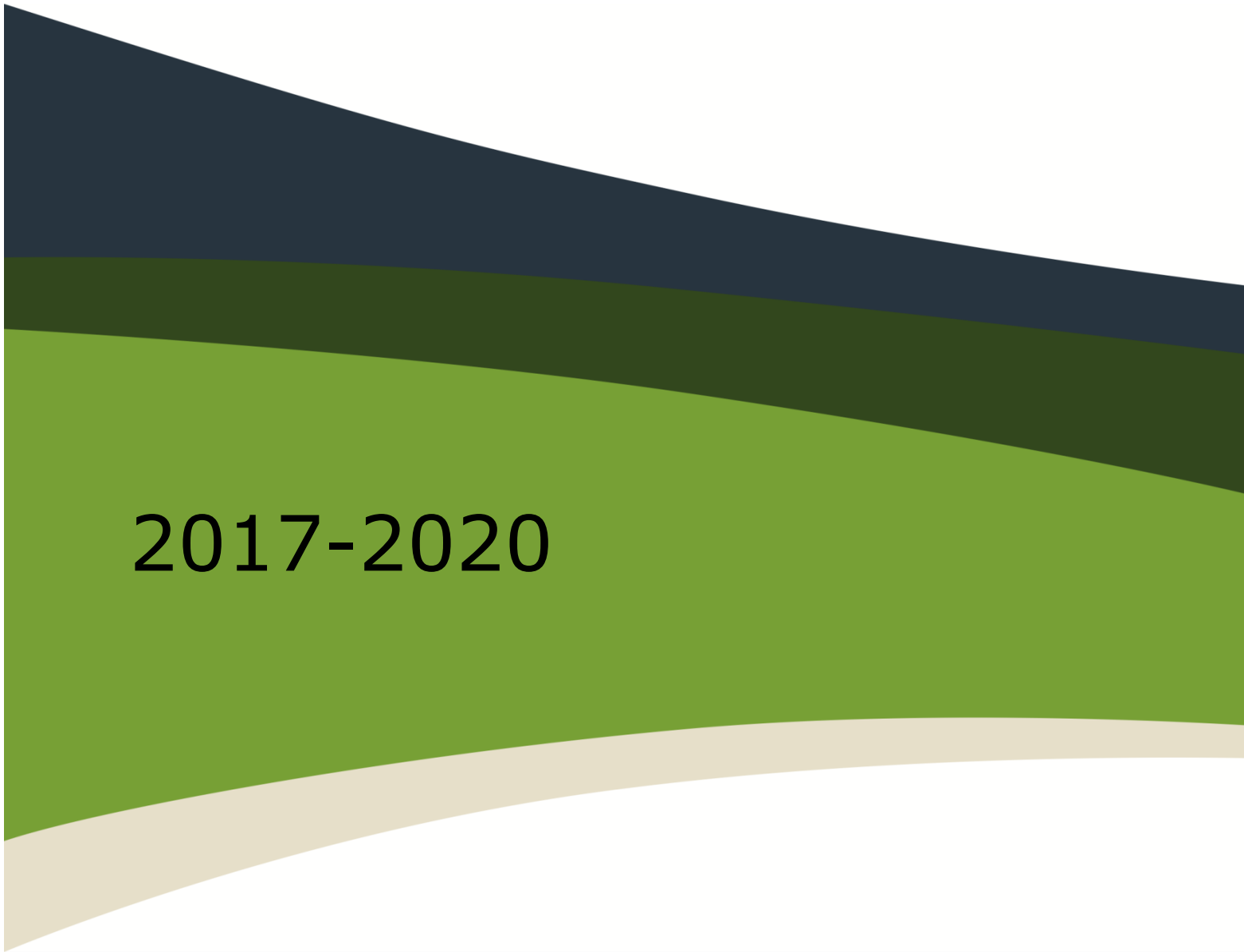

Kadernota 2017

2017-2020

Colofon

Uitgave Gemeente Wassenaar
Postbus 499
2240 AL Wassenaar
Drukwerk: Repro werkorganisatie Duivenvoorde
Inlichting: gemeente@wassenaar.nl
Z – 23954 - WS/INTERN – 17992- WS
8 juni 2016

Inhoudsopgave

2. Leeswijzer	4
3. Inleiding	5
4. Algemene financiële begrotingsuitgangspunten	7
5. Financieel beeld 2017-2020	9
5.1 Meerjarenperspectief 2017-2020	9
Autonome ontwikkelingen	13
Nieuw beleid.....	19
Actualisering beheerplannen.....	23
Dekking in Kadernota	24
Dekkingsplan.....	26
Investeringsen	29
5.2. Aanvullende dekkingsvoorstellen meerjarig saldo.....	30
6. Actualisatie reservebeleid	33
7. Ontwikkelingen BBV	34
Bijlage I: Ontwikkeling algemene uitkering (excl. sociaal domein)	35
Bijlage II: Woonlastenvergelijking	36
Bijlage III: Programma-indeling 2017	37

0.

2. Leeswijzer

Deze nota bevat de volgende onderdelen:

3. Inleiding

De inleiding geeft een algemeen beeld van de belangrijkste ontwikkelingen in Wassenaar en eventuele financiële gevolgen daarvan. Ook verkennen wij een globale richting van de wijze waarop wij met de tekorten willen omgaan. In de inleiding geven wij een recapitulatie van het actuele meerjarenbeeld.

4. Algemene begrotingsuitgangspunten voor de begroting 2017

In hoofdstuk 2 zijn de algemene begrotingsuitgangspunten opgenomen. Deze dienen als basis voor begrotingsramingen. Te denken valt hierbij aan de ontwikkelingen in het gemeentefonds, de trendmatige verhoging van salarissen, subsidies en lokale lasten.

Wij vragen u deze uitgangspunten vast te stellen.

5. Financieel beeld 2017-2020

5.1 Financiële ontwikkelingen 2017-2020

In dit hoofdstuk beschrijven wij per programma de relevante financiële ontwikkelingen die gevolgen hebben voor 2017 en verdere jaren.

5.2 Dekkingsmogelijkheden meerjarig saldo

De ontwikkelingen uit 5.1 tellen op tot een financieel voordeel. Indien de gemeenteraad niet instemt met de nu aangedragen dekkingsvoorstellen kan alternatieve dekking noodzakelijk zijn. De lijnen waarlangs deze alternatieve of aanvullende dekking kan worden verkregen zijn in dit hoofdstuk uiteengezet.

6. Actualiseren reservebeleid

7. Ontwikkelingen BBV

3. Inleiding

Hierbij bieden wij u de kadernota 2017-2020 aan.

De kadernota is een belangrijk beleidsstuk, het geeft de financiële kaders aan van de begroting 2017 en de meerjarenramingen 2018-2020. Onder meer bevat de Kadernota de autonome en beleidsmatige ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de begroting.

Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2016-2019 heeft de gemeenteraad aangegeven nauwer betrokken te willen worden bij de totstandkoming van een reëel en structureel sluitende meerjarenbegroting voor 2017-2020.

Om hierin te voorzien is de afgelopen maanden een aantal bijeenkomsten met de raad georganiseerd waarin de tussenstanden van het meerjarenperspectief zijn gedeeld. Het doel van deze bijeenkomsten was om de raad in een vroeg stadium te betrekken bij het opstellen van het meerjarenperspectief in de Kadernota. De Kadernota zelf komt op 4 juli in de raad aan de orde.

Tijdens de informatiebijeenkomsten werd duidelijk dat het een grote inspanning vergt om in het najaar die gewenste sluitende meerjarenbegroting te kunnen vaststellen.

Ontwikkeling meerjarig perspectief

Het totaal van alle ontwikkelingen in de Kadernota telt op tot onderstaand perspectief. Hierin zijn de onderwerpen opgenomen waarvan met grote mate van zekerheid de bedragen vaststaan. Daarom is een aantal onderwerpen bewust nog niet meegenomen. Het gaat om de Amerikaanse ambassade (verwachting € 1 miljoen), de renovatie van de Paauw (€ 10 miljoen) en het beheerplan vastgoed (PM). Voor een meer gedetailleerde toelichting op de cijfers uit de tabel wordt verwezen naar hoofdstuk 5 "Financieel beeld".

Tabel 1

Meerjarenperspectief vóór dekking B&W	2017	2018	2019	2020
Stand na Voorjaarsnota	83.425	-73.317	-218.764	231.488
Ontwikkelingen Kadernota	-3.339.923	-2.439.201	-2.010.947	-1.931.984
Stand na Kadernota vóór dekking	-3.256.498	-2.512.518	-2.229.711	-1.700.496

Tabel 2

Meerjarenperspectief na dekking B&W	2017	2018	2019	2020
Stand na Voorjaarsnota	83.425	-73.317	-218.764	231.488
Totaal Kadernota	3.448	335.408	656.257	614.702
Begrotingssaldo na Kadernota	86.873	262.091	437.493	846.190

Uit bovenstaand beeld blijkt een structureel overschot. Grote posten in de uitgaven betreffen de extra kosten voor de beheerplannen en de ontwikkeling van de salarislasten als gevolg van cao-ontwikkelingen.

Dekkingsvoorstellen

Dekking van de verwachte meerjarige tekorten kan langs twee sporen plaatsvinden.

Incidentele nadelen en nadelen op de korte termijn kunnen we incidenteel dekken.

Voor een structureel sluitende meerjarenbegroting is dit niet genoeg, daarvoor zijn structurele maatregelen noodzakelijk. In de paragraaf 5.1 is hiervoor een aantal voorstellen opgenomen en toegelicht. Deze voorstellen zijn vooral gebaseerd op ruimte die in structurele budgetten is ontstaan en die we kunnen gebruiken voor dekking van het tekort. Te denken valt bijvoorbeeld aan de budgetten in het sociaal domein en de vrijval van enkele bijdragen aan samenwerkingsverbanden.

Na uitvoering van deze dekkingsvoorstellen is sprake van een tekort van € 3,3 miljoen waarvan € 2,4 miljoen structureel. Er is dus, naast de hierboven genoemde invulling aanvullende dekking nodig.

Het college biedt de raad via het dekkingsplan een sluitende meerjarenbegroting aan

In totaal is er aanvullend voor € 3,3 miljoen aflopend in het meerjarenbeeld naar € 2,5 miljoen aan dekkingsvoorstellen opgesteld. Omdat de "ruimte" uit de budgetten al was gebruikt kon dit niet zonder grondig naar de taakopvatting van de gemeente te kijken. Is alles wat wij doen wel een taak van de gemeente? Doen we wel de juiste dingen? Kan het niet wat minder, of elders goedkoper? Daarbij moeten we ons wel realiseren dan bezuinigingen soms op korte termijn iets opleveren, maar op langere termijn tot hogere uitgaven gaan leiden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de jeugdzorg en het beleidsveld werk en inkomen.

Met het totaal van de dekkingsvoorstellen is naar onze mening een evenwichtig pakket van maatregelen samengesteld. Hiermee hebben wij vanaf 2017 een structureel sluitende begroting gerealiseerd.

4. Algemene financiële begrotingsuitgangspunten

De basis voor de begroting 2017 vormt de begroting 2016. Op deze begrotingsramingen zijn de onderstaande algemene begrotingsramingen toegepast.

Wij houden in de begroting voor 2017 rekening met 0,4 % voor de uitgaven voor salarissen en € 0 % voor de leveringen derden en stortingen in de voorzieningen. Dezelfde lijn hanteren wij bij de subsidies en inkomensoverdrachten. Ook hier vragen wij de betrokken organisaties de nullijn te hanteren.

De ramingen voor de gemeenschappelijke regelingen zijn, voor zover beschikbaar, gebaseerd op de ingediende begrotingen voor 2017 en meerjarenramingen. De begrotingen passeren de raad nog in het kader van de zienswijze procedures. De begrotingen worden daarna vastgesteld door het algemeen bestuur van de verschillende gemeenschappelijke regelingen. Dit kan daarom nog leiden tot andere bijdragen. De baten uit deelnemingen ramen we op basis van de laatst bekende gegevens van deze organisaties.

De belastingen, leges en rechten worden in de begroting 2017 verhoogd met het door het CPB verwachte algemeen inflatiepercentage van 1,0 %. Met deze verhoging volgen we de algemene prijsontwikkeling. Dit is noodzakelijk om de inkomsten van de gemeente op dit onderdeel op peil te houden en structurele onevenwichtigheid te voorkomen.

De algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire 2015 van het ministerie van BZK en de aanvullende informatie die daarna beschikbaar is gekomen. Meer definitieve cijfers verwachten we in de meicirculaire 2016, die naar verwachting eind mei/begin juni verschijnt. Zo spoedig mogelijk hierna stellen wij u op de hoogte van de uitkomsten hiervan. In de nota zijn de uitkomsten van de Meicirculaire nog niet verwerkt, in de dekkingsvoorstellen wordt een verwacht deeleffect al wel opgenomen.

Tabel 3 Financiële uitgangspunten

Onderdeel	Begroting 2017	Begroting 2016
Salarissen De salarissen van de werknemers van de Werkorganisatie Duivenvoorde (WODV) worden geraamd in de begroting WODV en zijn derhalve niet relevant voor deze kadernota. Voor de salarissen van de griffie wordt uitgegaan van de nullijn. Indien er een nieuwe cao wordt afgesloten zal deze direct gemeld worden via de reguliere P&C cyclus.	0,4 %	0%
Leveringen derden Wij vinden het noodzakelijk en verantwoord om het algemeen indexpercentage voor levering derden vast te stellen op 1,0%. Dit is op het niveau van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp) uit het Centraal Economisch Plan van het CPB voor 2017. Gelet op de krappe financiële kaders moeten we alle mogelijkheden om kosten te verminderen onderzoeken. De index is daarom taakstellend op 0% gezet. Het is aan de organisatie de opdracht om te zoeken naar goedkopere oplossingen. De mogelijkheden om onder de huidige marktomstandigheden lagere prijzen te bedingen maken deze maatregel mogelijk.	0%	0%
Subsidies Voor de gesubsidieerde instellingen gaan wij eveneens uit van de 0-lijn voor het macro-bedrag aan subsidies. Wij gaan ervan uit dat ook bij de gesubsidieerde instellingen, die personeel in dienst hebben, de komende jaren de 0-lijn wordt gehanteerd. Mocht er in individuele gevallen aantoonbaar sprake zijn van een hogere loonkostencomponent dan zal deze bij de subsidieverlening per geval worden beoordeeld.	0%	0%

Onderdeel	Begroting 2017	Begroting 2016
Inkomensoverdrachten (uitkeringen) Wij verwachten dat ook bij de inkomensoverdrachten het komend jaar de 0-lijn wordt gehanteerd. Los van eventuele volumemutaties, ramen wij geen lastenstijging voor dit onderdeel.	0%	0%
Verbonden partijen Voor de verbonden partijen en deelnemingen gaan wij in de kadernota uit van de ingediende begrotingen. Wij gaan er overigens van uit dat ook de verbonden partijen zich sterk maken voor verlaging van de bijdragen van de gemeente. Via de vertegenwoordigers in besturen zal dit standpunt met klem worden uitgedragen.	ontwerp begroting GR 2017	ontwerp begroting GR 2016
Algemene uitkering De algemene uitkering ramen wij in deze kadernota volgens de meicirculaire.	mei- circulaire 2016	december- circulaire 2014
Belastingen De aanpassing van de belastingen en rechten is gelijk aan het door het Centraal Economisch Planbureau geraamde inflatiepercentage. Het percentage geraamd in het Centraal Economisch Plan (CEP) 2015 bedraagt voor 2017 1,0% (geharmoniseerde consumentenprijzenindex).	1,0%	1,2%
Het werken met een vaste rekenrente is met ingang van 2017 volgens het nieuwe BBV niet meer toegestaan. De omslagrente dient te worden toegepast (zie meer informatie hoofdstuk 6, beleidswijziging 21). De omslagrente voor 2017 bedraagt 0%	0%	n.v.t.

5. Financieel beeld 2017-2020

5.1 Meerjarenperspectief 2017-2020

In dit hoofdstuk treft u de ontwikkeling aan van het meerjarig begrotingssaldo. Vanwege de wijzigingen in het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV) zijn de voorstelde wijzigingen in dit hoofdstuk niet per programma gemaakt. In hoofdstuk 7 "Nieuwe BBV" staan de komende veranderingen verder toegelicht. De tot nu toe verachte financiële consequenties zijn opgenomen onder post 12 van de autonome ontwikkelingen.

In tabel 3 worden de wijzigingen uit de Kadernota gepresenteerd. Daarin is ook aangegeven welke van deze mutaties incidenteel of structureel zijn. Het in tabel 4 gepresenteerde begrotingssaldo na de wijzigingen van de Kadernota is het vertrekpunt van de programmabegroting 2017-2020.

Doorwerking Voorjaarsnota 2016

Onlangs hebben wij u de voorjaarsnota 2016 gestuurd ter behandeling. De meerjarige financiële gevolgen uit kwamen uit op een bedrag van ongeveer € 160.000 voordelig zoals opgenomen in tabel 2.

Tabel 4: Voorjaarsnota 2016

(+ = budgettair voordeel - = budgettair nadeel; bedragen x 1.000)	2016	2017	2018	2019
Primitieve begroting 2016	124.085	-134.656	-502.692	-669.896
Diverse begrotingswijzigingen	122.327	74.638	272.010	294.168
<i>Saldo na wijziging (vertrekpunt voorjaarsnota 2016)</i>	246.412	-60.018	-230.682	-375.728
<i>Wijziging voorjaarsnota per programma:</i>				
Wijziging programma Bestuur en goede dienstverlening	-604.400	-60.000	-60.000	-60.000
wijziging programma Meedoen in Wassenaar	-311.829	-33.026	-26.514	-26.369
wijziging programma Wassenaar ontwikkelt	-121.943	-40.370	-25.370	-25.370
wijziging programma Wassenaar leefbaar	-82.536	0	0	0
wijziging programma Algemene dekkingsmiddelen	526.066	276.839	269.249	268.703
Totaal wijzigingen voorjaarsnota 2016	-594.642	143.443	157.365	159.964
Saldo na wijziging voorjaarsnota	-348.230	83.425	-73.317	-218.764

Voor een toelichting op deze posten verwijzen wij naar de Voorjaarsnota.

Posten Kadernota

De posten die bij de Kadernota gevolgen hebben voor de begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2017-2020 staan in onderstaande tabel samengevat. Deze komen dus bovenop de aanpassingen zoals deze zijn gepresenteerd in de Voorjaarsnota.

Tabel 5 Kadernota

Ontwikkelingen Kadernota 2017	2017	2018	2019	2020	I/S
Autonome ontwikkelingen					
1 WODV (pensioen, salaris, bovenwettelijke dagen)	-654.404	-454.593	-462.616	-359.484	S
Idem Individueel Keuze Budget	-463.547				I
2 Verkiezingen Tweede Kamer 2017	-30.000				I
3 Overige leges burgerzaken	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	S
4 Maregroep begroting 2017	40.000				I
5 Werk & Inkomen: dienstverlening klant	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	S
6a Participatiewet: beschutte werkplekken	-45.000	-57.500			I
7 Materiële financiële gelijkstelling van het onderwijs 2017 e.v.	-55.892	-55.892	-55.892	-55.892	S
8 Overdracht onderhoud buitensportaccommodaties	51.000	51.000	51.000	51.000	S
9 Omgevingsdienst Haaglanden begroting 2017	-51.370	-51.370	-51.370	-51.370	S
10 Veiligheidsregio begroting 2017	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	S
11 Leges APV-vergunningen	20.000	20.000	20.000	20.000	S
12 BSGR begroting 2017	16.990	18.135	14.077	14.077	S
13 Bijstelling rentebaten aan marktontwikkeling	50.000	78.000	2.000	-275.000	S
14 Bijstelling algemene uitkering september & mei	237.238	195.408	585.445	830.725	S
15a BBV: toepassing omslagrente	-135.687	-122.838	-109.990	-87.027	S
15b BBV: toerekening overhead	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	S
16 Structurele aanpassingen	-84.786	-90.786	-90.786	-90.786	S
Subtotaal autonome ontwikkelingen	-1.215.458	-580.437	-208.132	-113.757	

Nieuw beleid

17 Jeugd: Soc. jur. ondersteuning kwetsbaren		-20.000	-20.000	-20.000	S
18a extra capaciteit communicatie sociaal domein	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	S
19 Schakelklas vluchtelingenkinderen 2017	-77.500				I
20a Sportnota incidenteel	-734.000				I
Idem structureel	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000	S
21 Actieplan jeugdwerkloosheid 2018		-59.000			I
22 Voorbereiding implementatie omgevingswet	-50.000				I
23 Uitvoering Groen- en Watervisie 2016-2020	-22.500				I
24a Klimaatprogramma 2016-2019	-70.000	-120.000			I
25 Laadpalen elektrische voertuigen inrichtingskosten	-6.400	-6.400			I
26 Cultureel erfgoed	10.000	10.000	10.000	10.000	S
27a Beleidsontwikkeling wonen & zorg	-10.000				I
28a Midterm review woonvisie		-8.000			I

Ontwikkelingen Kadernota 2017		2017	2018	2019	2020	I/S
29	Afschrijving investeringen duurzaam veilig Zonneveldweg en Bothaplein	0	-11.800	-11.800	-11.800	S
Subtotaal nieuw beleid		-998.400	-253.200	-59.800	-59.800	

Actualisatie beheerplannen

30	Exploitatie (beheer en jl. klein onderhoud)	-712.303	-712.303	-712.303	-712.303	S
31	Voorzieningen	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326	S
32	Kapitaallasten vervanging (rente 0%) wegen	-19.830	-65.594	-67.803	-68.373	S
	Idem (kunstwerken) bruggen	-2.234	-18.909	-20.650	-22.035	S
	Idem watergangen	-3.450	-6.510	-12.010	-14.760	S
	Idem verkeersregelinstallaties				-10.706	S
Subtotaal actualisatie beheerplannen		-1.999.143	-2.064.642	-2.074.091	-2.089.503	

Dekking in Kadernota

20b	Sportnota dekking instelling reserve investeringen tlv Algemene reserve	700.000				I
24b	Dekking Klimaatprogramma 2016 tlv. bestemmings-reserve Volkshuisvesting & Duurzaamheid	70.000	120.000			I
27b	Dekking beleidsontwikkeling W&Z tlv. bestemmingsreserve Volkshuisvesting & Duurzaamheid	10.000				I
28b	Dekking midterm review woonvisie tlv. bestemmingsreserve Volkshuisvesting & Duurzaamheid		8.000			I
33	Vrijval bijdrage Stadsgewest Haaglanden	93.077	93.077	93.077	93.077	S
34	Vrijval post Mobiliteitsfonds m.i.v. 2018		238.000	238.000	238.000	S
35	Avalex begroting 2017	0	0	0	0	S
Subtotaal in Kadernota aangedragen dekking		873.077	459.077	331.077	331.077	

Tussentelling voor aanvullende dekking B&W	-3.339.923	-2.439.201	-2.010.947	-1.931.984
---	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Dekkingsplan

36	Centrale ambtelijke huisvesting	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	S
37	Accommodatiebeleid	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	S
38	'Meer met mensen, minder met papier'	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
39	Intensivering bevordering uitstroom BUIG	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	S
40	Sociaal Domein 'van curatief naar preventief'	1.200.605	1.118.367	1.055.096	1.006.768	S
41	Lastenverschuiving agv lagere bijdrage Avalex en BBV	923.836	910.987	876.980	859.917	S
42	Verdeling VHROSV (vooruitlopend op septcirc.)	0	0	0	0	S
43	Verlaging bijdrage aan BSGR	0	45.000	90.000	90.000	S
44	Onbenutte ruimte budget individuele (woon)voorzieningen WMO	165.000	165.000	165.000	165.000	S

Ontwikkelingen Kadernota 2017		2017	2018	2019	2020	I/S
45	Beschikking vrije ruimte algemene reserve voor IKB	463.547				I
46	Ingroei dotaties beheerplannen (wegen& groen)	560.384	471.922	383.461	295.000	S
47	Uitvoering subsidiebeleid					
	- maatschappelijke stages	30.000	30.000	30.000	30.000	S
	- B+C	0	33.333	66.667	100.000	S
Subtotaal aanvullende dekking door B&W		3.343.372	2.774.609	2.667.204	2.546.685	

Totaal saldo Kadernota na dekking B&W	3.448	335.408	656.257	614.702
--	--------------	----------------	----------------	----------------

Uitgaande van de stand van het meerjarenperspectief op basis van de Voorjaarsnota geeft de Kadernota de volgende aanpassingen van het meerjarenbeeld te zien:

Tabel 4 Meerjarenbeeld begroting 2017 – 2020

Meerjarenperspectief na dekking B&W	2017	2018	2019	2020
Stand na Voorjaarsnota	83.425	-73.317	-218.764	231.488
Totaal Kadernota	3.448	335.408	656.257	614.702
Begrotingssaldo na Kadernota	86.873	262.091	437.493	846.190
Waarvan incidenteel	-413.400	-82.900	30.000	30.000
Idem structureel	500.273	344.991	407.493	816.190

De gemeenteraad heeft bij motie bepaald dat de meerjarenbegroting 2017 – 2020 zowel reëel als structureel sluitend dient te worden vastgesteld.

TOELICHTING POSTEN

De ontwikkelingen in de Kadernota kunnen grofweg ingedeeld worden in de volgende categorieën:

➤ **Autonome ontwikkelingen**

Hier worden reële ontwikkelingen van verschillende posten weergegeven zoals de gevolgen van de begrotingsvaststelling van gemeenschappelijke regelingen (w.o. de werkorganisatie Duivenvoorde), ingeschatte ontwikkeling van begrotingsposten op basis van eerdere resultaten (jaarrekening e.d.) en (markt)ontwikkelingen en doorwerking van eerder genomen besluiten met een nog niet verwerkt structureel effect. Daarnaast komen de algemene uitkering en de tot nu toe verwachte gevolgen van de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten aan bod.

➤ **Nieuw beleid**

De beleidsuitbreidingen/-ontwikkeling ten opzichte van hetgeen tot en met de laatste raadsvergadering als bestaand beleid is vastgesteld worden hier vermeld. Ook de hiervoor voorgestelde specifieke dekkingen ter bekostiging van het nieuwe beleid worden hier opgenomen.

➤ **Actualisering beheerplannen**

Hoewel nog niet in detail op de inmiddels ambtelijk opgestelde concept-beheerplannen voor het onderhoud van de openbare ruimte kan worden ingegaan, kunnen de financiële implicaties ten opzichte van de thans in het meerjarenperspectief voorhanden zijnde dekking worden aangegeven.

➤ **Algemene dekking**

In de Kadernota is een aantal posten opgenomen die o.i. in het meerjarenperspectief voorsnog kunnen vrijvallen omdat er geen concrete of te verwachten lasten tegenover kunnen worden gesteld. Ingegeven door de noodzaak om zo reëel mogelijk te ramen is het zaak budgetten waar voorzienbaar geen directe uitgaven uit gedekt worden, niet aan te houden als 'potjes' maar deze middelen in de integrale afweging van de weinige beschikbare middelen te betrekken. Als de noodzaak tot het beschikbaar stellen van budgetten in de nabije toekomst kan worden aangetoond, dient de gemeenteraad te worden voorgesteld de middelen beschikbaar te stellen.

Autonome ontwikkelingen

1.WODV (pensioen, salaris, bovenwettelijke dagen)			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	- 1.117.951	- 454.593	- 462.616	- 359.484
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	- 1.117.951	- 454.593	- 462.616	- 359.484

In de Ontwerpbegroting 2017 van de werkorganisatie Duivenvoorde zijn een aantal ontwikkelingen opgenomen. De ontwikkelingen met het meeste financiële impact betreffen cao ontwikkelingen, individueel keuzebudget, ICT-budget en afname specifieke diensten Wassenaar. De gemeente Wassenaar betaald als deelnemer een deel van deze kosten. In de verdeling is rekening gehouden met de door de gemeente aangebrachte beleidsaccenten zoals is vastgelegd in de bijdrageverordening.

2. Verkiezingen Tweede Kamer 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	1	Lasten				
Productgroep	Publiekszaken	Baten	-30.000			
Product	Publiekszaken	Saldo	- 30.000			

De volgende verkiezingen voor de Tweede Kamer staan gepland op 15 maart 2017. De te verwachten extra kosten om deze verkiezingen in Wassenaar te organiseren bedragen € 30.000. In de meerjarenbegroting 2016-2019 is ervan uit gegaan dat er in 2017 geen verkiezingen staan gepland. Daarom moet er voor 2017 incidenteel hiervoor een bedrag van € 30.000 worden geraamd.

3. Overige leges burgerzaken			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	1	Lasten				
Productgroep	Publiekszaken	Baten	- 40.000	- 40.000	- 40.000	- 40.000
Product	Publiekszaken	Saldo	- 40.000	- 40.000	- 40.000	- 40.000

Voor opbrengsten overige leges burgerzaken is een bedrag van € 74.156 geraamd. Het betreft hier uittreksels uit de BRP en dergelijke, maar ook legesopbrengsten voor APV-vergunningen. Deze leges bedragen gemiddeld € 20.000 per jaar. Deze leges moeten echter verantwoord worden bij het product Vergunningverlening.

De werkelijke opbrengsten van de overige leges burgerzaken (zonder de leges APV-vergunningen) bedroegen in 2014 € 33.000 en in 2015 € 36.000. Met ingang van 2016 wordt bovendien voor digitale aanvragen van uittreksels uit de BRP een legeskorting van 50% toegepast. De derving aan legesinkomsten als gevolg van deze korting is geschat op maximaal € 4.000.

Een geraamd bedrag voor deze leges van € 34.000 moet daarom als reëel worden gezien. Bovenop de overheveling van de leges APV-vergunningen van € 20.000 moet dan nog een bedrag van € 20.000 worden afgeraamd.

Voorgesteld wordt van de begrote legesopbrengsten een bedrag van € 40.000 hier af te ramen. Hiervan moet € 20.000 worden overgeheveld naar het product Vergunningverlening.

4. Maregroep begroting 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	40.000			
Productgroep	Participatie en inkomen	Baten				
Product	Sociale werkvoorziening	Saldo	40.000			

De begroting van de Maregroep voor 2017 gaat uit van een € 40.000 lagere gemeentelijke bijdrage van Wassenaar. Voorzichtigheidshalve wordt deze verlaging vooralsnog niet structureel verwerkt in het meerjarenperspectief.

5. Dienstverlening klant Werk & Inkomen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Productgroep	Participatie en inkomen	Baten	0	0	0	0
Product nieuw	Inkomens-regelingen	Saldo	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000

Het klantenbestand van W&I fluctueert op basis van de maatschappelijke en demografische omstandigheden en vooral door de ontwikkelingen in vraag en aanbod. Deze fluctuaties zijn zichtbaar in het aantal klanten dat jaarlijks in- en uitstroomt.

Om die fluctuaties op te vangen zijn grofweg twee verschillende maatregelen getroffen.

Allereerst is de caseload per medewerker verhoogd in relatie tot de Contourennota waarin er geen aanbod van dienstverlening meer beschikbaar wordt gesteld voor de klanten met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt. Deze bestuurlijke keuze heeft er toe geleid dat de caseload van circa 110 klanten per FTE in de afgelopen vier jaar is gestegen tot circa 170.

De tweede maatregel is dat aanvullend op de caseloadverhoging de kernbezetting(=vaste formatie) is voorzien van een (bescheiden) schilformatie voor het klantenbestand zodat de primaire dienstverlening wel gewaarborgd bleef. De schilformatie is in de afgelopen jaren steeds gefinancierd vanuit tijdelijke middelen vanuit de gedachte dat het klantenbestand op enig moment wel weer op het basisniveau van de kernbezetting zou terugvallen.

De ontwikkeling van het klantenbestand over de afgelopen vier jaar laat zien dat de toename niet meer van incidentele aard is. In de bijlage is dat cijfermatig uitgewerkt met als conclusie dat het bestand 27% is gestegen. Gezien de landelijk ontwikkelingen, de kwetsbaarheid van de doelgroep op de arbeidsmarkt en het wegvallen van betaald werk aan de onderkant van de arbeidsmarkt, is het perspectief dat een bestandsomvang nagenoeg op hetzelfde niveau zal blijven liggen.

Met een dergelijk grote discrepantie tussen taakopdracht en formatie is de primaire dienstverlening in het geding, laat staan dat we uitgroeien tot de beste dienstverlener van Nederland.

In de evaluatie van het samenwerkingsverband is hier expliciet aandacht voor gevraagd. Ook is eerder bij de afsluiting van de resultaten over 2013 en vooral 2014 een signaal afgegeven over deze spanning.

De tweede ontwikkeling naast het volume is de kwaliteit van de dienstverlening. In 2015 heeft de organisatie een omvangrijke operatie uitgevoerd om met alle klanten in gesprek te komen om o.a. de gevolgen van de nieuwe wetgeving te bespreken(z.g. omzettingsoperatie). In de informatiebrief aan de Raad is e.e.a. uitvoering toegelicht. Een van de markantste punten is dat klanten weer met de organisatie het gesprek willen aangaan, persoonlijk contact zoeken en vooral van ons een passende dienstverlening verwachten, ook al is die niet altijd gericht op doorstroom naar de arbeidsmarkt. Deze tendens zien we op meer plekken terug (terugdraaien digitaal klantcontact UWV). W&I wil naar wegen zoeken om dat persoonlijke contact met toch een aanzienlijk deel van het klantenbestand waar een meer administratieve relatie mee is, te herstellen.

Dat is volgens onderzoek niet alleen vanuit naleving en handhaving van belang (zie +resultaten omzetting) maar zeker ook om klanten aan te sporen en te overtuigen van de noodzaak actief te worden of te blijven richting arbeidsmarkt. Ook dat past bij de beste dienstverlener van Nederland. Daarvoor zijn twee investeringen nodig. Ten eerste door toevoeging van 1 FTE kan de feitelijke caseload zodanig teruggebracht worden dat de werkdruk op de top wordt afgevlakt. De grootste slag is het verder verdunnen van de caseload door bestaande werkprocessen te leanen (dereguleren en digitaliseren). Kijkend naar de bestandsontwikkeling en huidige caseload gaat het dan om circa 4 FTE (combi inkomen en werk) met een last voor de gemeente Wassenaar van € 40.000.

6. Beschutte werkplekken conform Participatiewet			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	-45.000	-57.500		
Productgroep	Participatie en inkomen	Baten	0	0		
Product	inkomensregelingen	Saldo	-45.000	-57.500		

De druk vanuit het ministerie naar gemeenten om beschermt werk in de vorm van loonvormende arbeid te organiseren wordt steeds hoger. Uit de tussentijdse resultaten van de pilot alternatief beschermt werk blijkt bovendien dat beschermt werk voor een klein aantal mensen de juiste oplossing is en een belangrijke schakel in de keten van zorg naar werk. Het voorstel is om deze plekken stapsgewijs te gaan organiseren (naast en als vervolg op de pilot). De wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze beschutte werkplekken is maatwerk. Hierbij staat niet de bestaande infrastructuur (Sw-bedrijven) centraal, maar de beste oplossing voor de inwoner. Hierbij moet een afweging worden gemaakt tussen kosten, reisafstand en mogelijkheden van de cliënt. De inschatting (landelijke analyse) is dat de kosten voor een plek gemiddeld € 12.500 per jaar bedragen (bovenop de loonkostensubsidie vanuit het Inkomensdeel). Er is sprake van twee verschillende instrumenten:

1. Beschut werk (met loon). Ook wel beschermt werk nieuwe stijl genoemd (valt onder de Participatiewet). Op dit moment organiseren we deze plekken nog niet.

Beschut werk (met arbeidscontract)	Aantal plaatsen (cumulatief)	Benodigd budget naast Inkomensdeel
2017	2	25.000
2018	3	37.500

2. Pilot 'alternatief beschermt werk' (geen loon). Het voornemen is om de trajecten uit deze pilot structureel in het aanbod op te nemen. De structurele kosten voor dit aanbod bedragen voor de gemeente Wassenaar vanaf 2017 € 20.000 per jaar.

7. Materiële financiële gelijkstelling onderwijs 2017 e.v.			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	- 55.892	- 55.892	- 55.892	- 55.892
Productgroep	Onderwijs en kinderopvang	Baten				
Product	Onderwijshuisvesting	Saldo	- 55.892	- 55.892	- 55.892	- 55.892

Onderhoud en aanpassen van de lokalen bewegingsonderwijs zijn vanaf 1 januari 2015 geen voorziening huisvesting onderwijs meer, maar worden gerekend tot de kosten materiële instandhouding. Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor het beschikbaar stellen van de vergoeding materiële in stand houden aan de schoolbesturen waarvan het bevoegd gezag juridisch eigenaar is, moet een nadere regeling worden getroffen voor het bekostigen van deze activiteiten.

In de raadsvergadering van 29 maart jl. is de verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs vastgesteld en is besloten tot het instellen van een voorziening 'Onderhoud en aanpassingen gymnastieklokalen'. De jaarlijks benodigde dotatie is in de bijbehorende begrotingswijziging alleen voor 2016 geraamd. De toevoeging voor latere jaren wordt betrokken in de Kadernota.

8. Overdracht onderhoud buitensportaccommodaties			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	51.000	51.000	51.000	51.000
Productgroep	Sport	Baten				
Product	Buitensportaccommodaties	Saldo	51.000	51.000	51.000	51.000

Er wordt momenteel gewerkt aan de afronding van de contracten met de verenigingen, waarbij het onderhoud van de terreinen bij de verenigingen komt te liggen.

Omdat bij het actualiseren van de contracten ook de terreinbegrenzing nader is gezien, moeten de onderhoudslasten die reesteren bij de gemeente nog worden (her)berekend. Dat zal in de komende maanden plaatsvinden. Vooralsnog wordt rekening gehouden met een lastenvermindering van € 51.000.

9. Omgevingsdienst Haaglanden begroting 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	- 51.370	- 51.370	- 51.370	- 51.370
Productgroep	Natuur en Landschap, milieu, CE en recreatie	Baten				
Product	Milieu-programma	Saldo	- 51.370	- 51.370	-51.370	- 51.370

In de begroting van ODH voor 2017 e.v. wordt een € 51.370 hogere gemeentelijke bijdrage van Wassenaar gevraagd dan thans in het gemeentelijk meerjarenperspectief beschikbaar is. Belangrijkste oorzaak is de overheveling van bodemtaken die door de gemeente uitgevoerd zouden moeten worden naar ODH. Hierdoor wordt een voordeel van € 25.000 als gevolg van het treffen van efficiencymaatregelen teniet gedaan. Per saldo is sprake van een structureel hogere exploitatie.

10. Veiligheidsregio begroting 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	4	Lasten	- 30.000	- 30.000	- 30.000	- 30.000
Productgroep	Veiligheid	Baten				
Product	Brandweer	Saldo	- 30.000	- 30.000	- 30.000	- 30.000

De begroting van de Veiligheidsregio Haaglanden voor 2017 gaat uit van een € 30.000 hogere gemeentelijke bijdrage van Wassenaar.

11. Leges APV-vergunningen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	4	Lasten				
Productgroep	VTH	Baten	20.000	20.000	20.000	20.000
Product	Vergunningverlening	Saldo	20.000	20.000	20.000	20.000

Er wordt jaarlijks een bedrag van gemiddeld € 20.000 aan leges ontvangen voor diverse APV-vergunningen. Dit bedrag staat nu nog geraamd bij Publiekszaken. Voorgesteld wordt dit bedrag over te hevelen naar het product Vergunningverlening.

12. Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland begroting 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	5	Lasten	16.990	18.135	14.077	14.077
Productgroep	Belastingen	Baten				
Product	Gemeentelijke belastingen	Saldo	16.990	18.135	14.077	14.077

De begroting van de Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland voor 2017 gaat uit van een lagere gemeentelijke bijdrage van Wassenaar.

13. Bijstelling renteopbrengst			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	5	Lasten	50.000	78.000	2.000	
Productgroep	Treasury, saldi en deelnemingen	Baten				- 275.000
Product	Geldleningen	Saldo	50.000	78.000	2.000	- 275.000

De ramingen voor de rentelasten en –baten dienen bijgesteld te worden aan de verwachtingen voor de marktontwikkelingen. In de eerste jaren van het meerjarenperspectief kunnen ramingen voor rentelasten fors worden verminderd. De aflossing van de Rabo-lening van € 15 mln. halverwege 2019 brengt met zich mee dat een herbelegging tegen een fors lagere rente zal plaatsvinden dan tot nu toe aangenomen.

14. Bijstelling Algemene uitkering uit het gemeentefonds			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	5	Lasten				
Productgroep	Algemene uitkering	Baten	237.238	195.408	585.445	830.725
Product	Algemene uitkering	Saldo	237.238	195.408	585.445	830.725

De algemene uitkering voor de jaren 2017t/m 2020 wordt verhoogd naar aanleiding van de meicirculaire en de doorwerking van de septembercirculaire 2015. Deze aanpassingen gelden voor de algemene uitkering exclusie het sociaal domein. De ontwikkeling van de algemene uitkering sinds 2010 wordt weergegeven in bijlage I.

N.B. Een aantal ontwikkelingen die in de meicirculaire wordt genoemd hebben wij budgettair neutraal verwerkt. Dit betreft de pas in de septembercirculaire te verwachten middelen voor de verhoogde asielinstream en de ontwikkeling van een dalend nominaal accres bij een positieve prijsontwikkeling. Aan deze laatste post zou een gevolg verbonden van -€ 92.400 (2018), -€ 277.494 (2019) en -€ 478.160 (2020). Wij hebben de prijsontwikkeling op het niveau van de septembercirculaire 2015 gehouden waarmee dit effect wordt geneutraliseerd.

15a. BBV: Toepassing omslagrente			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	4	Lasten				
Productgroep	Afvalinzameling/–verwerking en riolering	Baten	- 135.686	- 122.838	- 109.990	- 87.027
Product	Afvalstoffenheffing Rioolrechten	Uitsplitsing	- 2.722	- 2.295	-1.869	- 1.271
			- 132.964	- 120.543	- 108.121	- 85.756

In de vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten (BBV) wordt een systematiek voorgeschreven die uitgaat van een toerekening van de werkelijk toe te rekenen financieringslasten aan investeringen. Bij het ontbreken van aangetrokken externe financiering betekent dit dat in plaats van de thans gehanteerde vaste rekenrente van 3,0% (als vergoeding voor de financiering met eigen middelen) slechts een rente van 0,0% kan en mag worden toegerekend aan de boekwaarde van investeringen. Tegenover de rentetoerekening aan investeringen en daarmee aan de verschillende begrotingsposten staat de renteopbrengst die via de kostenplaats kapitaallasten neutraal in de begroting verwerkt wordt. Per saldo wordt de gemeentelijke exploitatie met alleen het financieringsresultaat belast/begunstigd. Op activiteiten die maximaal voor 100% worden gedekt door een tarief zoals bijv. de afvalverwijdering en –verwerking en de riolering betekent de lagere rentetoerekening dat er, hoewel er materieel niets verandert, dat de tariefstelling voor deze activiteiten aangepast moet worden. De opbrengsten worden verlaagd met de rentecomponent hetgeen een verlaging van de woonlastendruk betekent. In budgettaire termen bezien is evenwel sprake van een verslechtering voor de gemeente.

15b. BBV: Toerekening overhead			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	div.	Lasten	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Productgroep	div.	Baten				
Product	div.	Saldo	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Eén van de wijzigingen die het BBV verplicht voorschrijft is dat elke gemeente voortaan de overhead apart zichtbaar moet maken in de begroting. Onder overhead vallen alle functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead die niet direct aan specifieke taakvelden valt toe te rekenen niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld "overhead". De taakvelden zijn in het nieuwe BBV belegd bij het college. De complexe doorberekening over producten is hierdoor komen te vervallen. Die doorberekening was namelijk voor niet financieel experts erg ondoorgrondelijk en daarmee in strijd met het streven naar transparantie. Onder de post overhead vallen de taken die we grofweg aanduiden als PIJOFACH taken (Personeel, Inkoop, Juridisch, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting). Door deze systeemwijziging kunnen er budgettaire effecten ontstaan omdat de toerekening van overhead aan de gesloten systemen wijzigen. Wat het effect hiervan is vergt een complexe analyse en is op dit moment nog niet duidelijk. Bij het aanbieden van de begroting zullen we hier op terug komen.

16. Structurele aanpassingen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	-145.286	-151.286	-151.286	-151.286
Productgroep	div.	Baten	60.500	60.500	60.500	60.500
Product	div.	Saldo	-84.786	-90.786	-90.786	-90.786

Dit betreft een aantal ontwikkelingen c.q. budgetbijstellingen die geconstateerd zijn en die een structurele component hebben. Het betreft zaken als leerplicht, kinderopvang, eigen bijdrage busvervoer, bouw- en montageverzekering, plustaken uitgevoerd door de GGD en Kimo. Daarnaast zijn met ingang van 2018 de afschrijvingen van ca. € 6.000 van de vervangings-investeringen van de bedrijfsvoering (koffievoorziening) opgenomen.

Nieuw beleid

17. Jeugd: Sociaal juridische ondersteuning kwetsbaren			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten		- 20.000	- 20.000	- 20.000
Productgroep	Maatschappelijke ondersteuning	Baten				
Product <i>Nieuw</i>	Preventieve ondersteuning 18+	Saldo		- 20.000	- 20.000	- 20.000

Bekostiging sociaal juridische ondersteuning kwetsbaren (sociaal raadslieden) valt nu onder Participatievoorzieningen. Dit moet structureel worden overgezet naar maatschappelijke ondersteuning – preventieve ondersteuning 18+. Het bedrag van € 20.000 is vooralsnog alleen in de ramingen voor 2016 en 2017 opgenomen. Dekking gebeurt ten laste van de middelen in het Sociaal Domein.

18. Extra capaciteit communicatie Sociaal Domein			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	- 25.000	- 25.000	- 25.000	- 25.000
Productgroep	Maatschappelijke ondersteuning	Baten				
Product		Saldo	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000

De transformatie in het sociaal domein gaat gepaard met veel ontwikkelingen en veranderingen. Naast de innovatie van de zorg voor inwoners verandert er veel in de verhouding tussen partijen (rollen en verantwoordelijkheden). Dit vraagt om goede, gecoördineerde en terugkerende communicatie. Daarbij moet de communicatie zijn ingericht op de verschillende doelgroepen, zoals inwoners (met daarbinnen de onderscheiden groepen) en maatschappelijke partijen. Om dit uit te kunnen voeren is de komende jaren extra budget nodig.

De dekking kan structureel plaatsvinden ten laste van het budget Sociaal Domein.

19. Schakelklas vluchtelingen kinderen 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	- 77.500			
Productgroep	Onderwijs en kinderopvang	Baten				
Product	Onderwijsbegeleiding	Saldo	- 77.500			

In 2016 is de schakelklas van start gegaan voor kinderen van statushouders, om een goede start te maken in het Nederlandse onderwijs. Aangezien de stroom aan vluchtelingen en statushouders aanhoudt is de schakelklas ook in 2017 noodzakelijk.

In het onderhandelaarsakkoord 'Uitwerking verhoogde asielinstroom' is overeengekomen dat in de algemene uitkering uit het gemeentefonds extra middelen beschikbaar worden gesteld in de periode 2015 t/m 2017.

20. Sportnota			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten	-734.000	-13.000	-13.000	-13.000
Productgroep	Sport	Baten				
Product	Sportdeelname Binnensportaccommodaties	Saldo	-34.000 -700.000	-13.000	-13.000	-13.000
Dekking						
Reserve	Algemene reserve		700.000			

In het kader van de Sportnota, die nog voor de zomer aan de raad wordt voorgelegd, komt de wens voor een of meerdere sportaccommodaties naar voren, ter vervang van de oude gymzaal aan de Burmanlaan, de sporthal aan de Mansveltkafe en mogelijk ook de sporthal van de Kieviten. Voor het onderzoek hiernaar is reeds in 2016 € 40.000 beschikbaar gesteld. Als geopteerd wordt voor de bouw van een of meerdere nieuwe sportaccommodaties, dan brengt dit forse kosten met zich mee.

Los daarvan wordt voorgesteld een bestemmingsreserve van € 700.000 in te stellen voor incidentele investeringen in de sport. Een dergelijke vermogensmutatie kan alleen ten laste van de vrije ruimte van de algemene reserve.

Daarnaast zullen er nog een aantal andere kleinere bedragen gewenst zijn, als de sportnota wordt vastgesteld, voor subsidiemogelijkheden bijvoorbeeld.

21. Actieplan jeugdwerkloosheid 2018			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	2	Lasten		- 59.000		
Productgroep	Onderwijs en kinderopvang	Baten				
Product	Onderwijsbegeleiding	Saldo		- 59.000		

Op 29 maart 2016 is door de raad het Actieplan Jeugdwerkgelegenheid vastgesteld. Hiervoor waren reeds extra budgetten beschikbaar gesteld, maar slechts tot en met 2017. Omdat de middelen ook nog in 2018 nodig zijn wordt voorgesteld deze jaarschijf in de kadernota op te nemen.

22. Omgevingswet			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	-50.000			
Productgroep	Ruimtelijke ontwikkeling	Baten				
Product	Bestemmingsplannen	Saldo	- 50.000			

In 2017 wordt het project implementatie Omgevingswet ten volle uitgerold. Voor dit project is een extra budget benodigd omdat het om werkzaamheden gaat die niet binnen het reguliere werkpakket vallen. Zo wordt de pilot 'bestemmingsplan met verbrede reikwijdte' vervolgd.

Voor de voorbereiding is € 50.000 nodig.

23. Uitvoering Groen- en Watervisie 2016-2020			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	-22.500			
Productgroep	Natuur en Landschap, milieu, CE en recreatie	Baten				
Product	Natuur en Landschap	Saldo	- 22.500			

In 2015 is de Groen en Watervisie vastgesteld. In deze visie is een aantal projecten opgenomen die incidenteel budget vragen. Voor 2017 zijn onderstaande projecten opgenomen voor uitvoering van de Groen- en Watervisie 2016-2020 voor een bedrag van in totaal € 22.500:

- Evaluatie hoofdlaanbomenstructuur en wijkbomenstructuur inclusief vervangingsplan/ leidraad voor vervanging: € 12.500
- Onderzoek naar de mogelijkheden om particuliere eigenaren van landgoedparken te ondersteunen als zij geen mogelijkheden zien of hebben voor het herstel van het oorspronkelijk ontwerp van hun landschapspark: € 10.000

24. Klimaatprogramma 2016-2019			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	-70.000	-120.000		
Productgroep	Natuur en Landschap, milieu, CE en recreatie	Baten				
Product	Milieubeheer	Saldo	-70.000	-120.000		
Dekking						
Reserve	Volkshuisvesting en duurzaamheid		70.000	120.000		

De raad heeft in januari de ambities van het Klimaatprogramma 2016-2019 vastgesteld en voor het eerste uitvoerende jaar projectbudgetten toegekend (totaal € 180.000). De (start van de) uitvoering van het (grootste deel van het) programma is afhankelijk van de proceskosten die bij de vaststelling (nog) niet zijn vrijgegeven (2,0 fte gedurende twee jaar). De uitvoering start na het vrijgeven van deze proceskosten. Hierdoor is een herverdeling van de projectkosten, die in de planning van het klimaatprogramma zijn opgenomen, binnen de jaren 2016-2018 noodzakelijk. Bij najaarsnota of jaarrekening 2016 zal worden voorgesteld het restant van de projectbudgetten van 2016 af te ramen respectievelijk door te schuiven. In de jaren 2017 en 2018 brengt de uitvoering van het volledige programma de volgende kosten met zich mee:

- projectbudgetten: € 70.000 (2017) en € 120.000 (2018);
- proceskosten: € 190.000 (2017) en € 125.000 (2018) .

Van deze lasten worden de proceskosten t in de voorjaarsnota reeds € 190.000 voor 2017 en € 125.000 voor 2018 gedekt uit de bestemmingsreserve Volkshuisvesting en duurzaamheid. De hier gepresenteerde resterende projectbudgetten kunnen eveneens worden gedekt uit dezelfde reserve.

Vóór afloop van de eerste twee uitvoeringsjaren (medio 2018) wordt een vervolplanning 2018-2020 opgesteld. De financiële gevolgen voor deze vervolgperiode zijn dus nog niet bekend.

25. Laadpalen elektrische voertuigen inrichtingskosten			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	-6.400	-6.400		
Productgroep	Natuur en Landschap, milieu, CE en recreatie	Baten				
Product	Milieubeheer	Saldo	-6.400	-6.400		

Voor de periode 2016-2018 neemt Wassenaar deel aan een collectieve aanbesteding van laadpalen voor elektrische voertuigen, waarbij tevens aanspraak wordt gemaakt op een rijkssubsidie. Jaarlijks realiseert de gemeente 16-17 laadpalen (totaal 50). Het gemeentelijke aandeel in de aanschafkosten kan worden gedekt uit de geraamde middelen. Er zijn echter ook inrichtingskosten, ca. € 6.400 per jaar. Mochten deze kosten niet uit het verwachte aanbestedingsvoordeel gedekt kunnen worden, dan biedt de huidige begroting hiervoor onvoldoende dekking.

26. Cultureel erfgoed			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	10.000	10.000	10.000	10.000
Productgroep	Natuur en Landschap, milieu, CE en recreatie	Baten				
Product	Cultureel erfgoed	Saldo	10.000	10.000	10.000	10.000

In het coalitieakkoord is bepaald dat het cultureel erfgoedbeleid versoerd kan worden. Nu de druk op de begroting groter wordt, is gekozen om de advieskosten met €10.000 af te ramen. Hierdoor wordt de informatievoorziening en ondersteuning van de eigenaren van cultureel erfgoed enigszins versoerd in lijn met het te versoeren beleid.

27. Beleidsontwikkeling wonen en zorg			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten	-10.000			
Productgroep	Ruimtelijke ontwikkeling	Baten				
Product	Wonen	Saldo	-10.000			
Dekking						
Reserve	Volkshuisvesting en duurzaamheid		10.000			

Ten behoeve van de beleidsontwikkeling, het stimuleren van een evenwichtige opbouw in de wijk en prioritering op het gebied van wonen en zorg dient de status van diverse wijken beter inzichtelijk te zijn. Hiertoe zullen in 2017 gebiedsprofielen worden opgesteld ten aanzien van wonen en leefbaarheid. Hierbij is externe expertise nodig. De kosten hiervan bedragen incidenteel € 10.000. Dekking hiervan vindt plaats uit de bestemmingsreserve Volkshuisvesting & Duurzaamheid.

28. Midterm review woonvisie			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	3	Lasten		-8.000		
Productgroep	Ruimtelijke ontwikkeling	Baten				
Product	Wonen	Saldo		-8.000		
Dekking						
Reserve	Volkshuisvesting en duurzaamheid			8.000		

In 2018/2019 staat een midterm-review van de woonvisie en prestatieafspraken gepland. De opstelling hiervan gebeurt door een onafhankelijk externe partij. Deze incidentele kostenpost wordt geraamd op € 8.000. Dekking hiervan vindt plaats uit de bestemmingsreserve Volkshuisvesting & duurzaamheid.

29. Verkeersmaatregelen Duurzaam veilig			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	4	Lasten		-11.800	-11.800	-11.800
Productgroep	Openbare ruimte	Baten				
Product	Wegen en verhardingen	Saldo		-11.800	-11.800	-11.800

Voor het uitvoeren van verkeersmaatregelen die voortvloeien uit de gemeentelijke beleidsvisie wordt aangesloten bij onderhoudswerkzaamheden. Het gaat daarbij onder andere om beleid ten aanzien van duurzaam veilig en 30-km gebieden. Voor de geplande onderhoudswerkzaamheden wordt bezien of er nog maatregelen nodig zijn om aan te sluiten bij het gemeentelijke verkeersbeleid. Voor het jaar 2017 staan de Zonneveldweg en het Bothaplein. Hiervoor is een bedrag benodigd van € 295.000 om uitvoering te kunnen geven aan het verkeersbeleid. Indien geaccordeerd door de raad (uiteraard alleen voor het begrotingsjaar 2017) brengen deze investeringen een structurele afschrijving met zich mee van ca. € 11.800

Actualisering beheerplannen

Voordat de uitkomsten van de actualisering van een groot aantal beheerplannen worden gegeven, moet worden vermeld dat dit de voorlopige eerste uitkomsten zijn van die actualisaties die zijn opgesteld op basis van het door de raad gewenste onderhoudsniveau. Enige budgettaire restrictie heeft bij de opstelling nadrukkelijk vooralsnog geen rol gespeeld. Vakinhoudelijk is gekeken naar wat er gedaan moet worden over een langere termijn om het onderhoudsniveau van de openbare ruimte op niveau te houden. Gezien de termijn voor de oplevering van de Kadernota heeft ook nog geen afstemming van de verschillende werkzaamheden tussen de verschillende onderhoudsplannen kunnen plaatsvinden. Er wordt dan ook verwacht dat bijv. ten gevolge van een afstemming van riolerings- en wegwerkzaamheden besparingen kunnen worden gerealiseerd die thans nog niet in beeld zijn.

Mocht de afweging binnen het in de Kadernota geschetste meerjarenperspectief er toe leiden dat er minder middelen beschikbaar worden gesteld voor het onderhoud van de openbare ruimte dan resulteert dat in een lager onderhoudsniveau.

		OGB; Grip op financiën, Verbinden van Krachten Samenvattend overzicht Kapitaalgoederen Openbare Ruimte								
		Openbaar Groen	Speel-voorzieningen	Wegen	Bruggen	Watergangen	Openbare Verlichting	Wegmeubilair	Verkeers-regelinstallaties	Totaal
Bedragen * 1.000 EUR										
benodigde exploitatie-budgetten		2.235.965	88.155	483.472	37.150	406.251	317.635	129.128	209.516	3.907.272
beschikbare exploitatie-budgetten		2.192.688	64.569	269.342	20.900	132.055	147.465	208.126	159.824	3.194.969
verschil		-43.277	-23.586	-214.130	-16.250	-274.196	-170.170	78.998	-49.692	-712.303
Voorziening vormen? Ja/nee?		nee	ja	ja	ja	ja	ja	nee	ja	
Begin storting in voorziening		0	145.326	4.034.274	110.000	757.536	0	0	744.640	
Stand voorziening per 31/12/2015		nvt	145.326	nvt	nvt	757.536	0	nvt	744.640	1.647.502
Stand BOR na begrote onttrekkingen en reserve stortingen				4.034.274	110.000					4.144.274
benodigde dotatie aan voorziening oftewel exploitatiebudget		647.504	128.000	1.495.000	67.500	56.000	225.000	66.400	110.000	2.795.404
beschikbare dotatie aan voorziening oftewel exploitatiebudget		20.000	85.643	742.790	71.100	115.000	327.045	-	172.500	1.534.078
verschil		-627.504	-42.357	-752.210	3.600	59.000	102.045	-66.400	62.500	-1.261.326
Per saldo		-670.781	-65.943	-966.340	-12.650	-215.196	-68.125	12.598	12.808	-1.973.629
Verschil groen:	Voorheen vervangingsinvestering wordt nu gezien als groot onderhoud; er is sprake van achterstallig onderhoud, met name wat betreft de landgoederen									
Verschil water:	Er zijn nieuwe taken erbij gekomen in het kader van het monitoren van de waterkwaliteit									
Inzet BOR	In 2015 is voor de kapitaalgoederen wegen, bruggen, water al een beroep gedaan op de BOR ter hoogte van ongeveer € 3,6 mln. Daarnaast voor de begroting 2016 € 700.000 en voor raadsvoorstellen in 2016 voor € 600.000; overige € 1 mln.									

30. Actualisatie beheerplannen: Beheer en jaarlijks klein onderhoud			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	Divers	Lasten	-712.303	-712.303	-712.303	-712.303
Productgroep	Divers	Baten				
Product	Divers	Saldo	-712.303	-712.303	-712.303	-712.303

31. Actualisatie beheerplannen: jaarlijkse dotatie aan voorzieningen onderhoud openbare ruimte (groot onderhoud)			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	Divers	Lasten	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326
Productgroep	Divers	Baten				
Product	Divers	Saldo	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326	-1.261.326

32. Afschrijvingen vervanging i.k.v. onderhoud openbare ruimte			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	Divers	Lasten	-25.514	-91.013	-100.462	-115.784
Productgroep	Divers	Baten				
Product	Divers	Saldo	-25.514	-91.013	-100.462	-115.784

De kapitaallasten die voortvloeien uit de in de beheerplannen opgevoerde investeringen voor een totaal van € 3,6 mln. zijn niet opgenomen in voorgaand samenvattend overzicht. In het meerjarenperspectief zijn ze wel verwerkt.

Ten opzichte van de in het huidige meerjarenperspectief beschikbare middelen vraagt de herziening/actualisatie van de beheerplannen voor wegen, groen, openbare verlichting, bruggen, speelvoorzieningen, watergangen en -partijen, wegmeubilair en speelvoorzieningen daarmee een structureel extra budget van ca. € 2,1 mln. In deze cijfers zijn wij er van uitgegaan dat de € 3,6 mln. vervangingen die onder de herziene BBV met ingang van 2017 niet langer ten laste van de betreffende voorziening⁴ gebracht mogen worden, geactiveerd worden en over hun levensduur worden afgeschreven. Hiervan gaat een budgettaire verslechtering uit terwijl de voorzieningen gespaard blijven.

Aan het beheerplan voor buitenbeelden wordt nog gewerkt; de financiële consequenties daarvan die ingeschat worden op € 45.000 zijn derhalve nog niet in de Kadernota meegenomen.

De oplevering van et beheerplan voor de accommodaties wordt zoals eerder aangegeven, rond de zomer verwacht en zal waarschijnlijk via een begrotingswijziging in de begroting voor 2017 e.v. worden verwerkt.

Dekking in Kadernota

Bij de nieuw beleid-posten 20, 24, 27 en 28 is reeds aangegeven dat voor deze posten dekking voorhanden is door te beschikken over de algemene reserve en de bestemmingsreserve Volkshuisvesting en duurzaamheid. De dekking wordt in tabel 5 apart vermeld om de bruto consequenties van het nieuwe beleid duidelijk inzichtelijk te maken.

Naast deze specifieke dekkingen voor nieuwe beleidsposten is er ook sprake van een aantal budgetten die bij gebrek aan voldoende onderbouwing met te verwachten (toekomstige) lasten niet aan de integrale afweging onttrokken dienen te worden.

33. Vrijval bijdrage Stadsgewest Haaglanden			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	1	Lasten	93.077	93.077	93.077	93.077
Productgroep	Samenwerking	Baten				
Product	Bestuurlijke samenwerking	Saldo	93.077	93.077	93.077	93.077

Sinds 1 januari 2015 verkeert het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie. De vervoerstaken en economische agenda zijn overgenomen door de Metropoolregio en uit het liquidatiesaldo is een positieve afrekening verwerkt van vooralsnog € 122.000.

De middelen voor de gemeentelijke bijdrage aan het stadsgewest zijn in 2015 en 2016 nog op het historische niveau van € 5,10 per inwoner geraamd om daar de bijdrage aan de Metropoolregio van € 2,49 per inwoner uit te voldoen en eventuele kosten die verbonden zouden kunnen zijn aan de uitvoering van de zogenaamde weestaken. Dit zijn taken die aanvankelijk door het stadsgewest werden uitgevoerd maar waarvan de uitvoering sinds de liquidatie vooralsnog niet elders ondergebracht is kunnen worden.

34. Vrijval bijdrage aan Mobiliteitsfonds Metropoolregio			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	1	Lasten		238.000	238.000	238.000
Productgroep	Verkeer	Baten				
Product	Verkeer en mobiliteit	Saldo		238.000	238.000	238.000

Met ingang van 2018 komen de bestaande afspraken over de gemeentelijke bijdrage aan het Mobiliteitsfonds te vervallen. De besluitvorming over een continuering van het fonds in welke vorm dan ook wordt gevoerd bij de Metropoolregio. Bij een (eventueel afgeslankte) voortzetting is niet duidelijk voor welke projecten de eventueel vrijvallende middelen ingezet kunnen worden. Zolang geen duidelijkheid wordt verkregen is het ons inziens niet wenselijk de betrokken middelen aan de integrale afweging te onttrekken.

35. Avalex begroting 2017			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma	4	Lasten	788.149	788.149	766.990	772.890
Productgroep	Afvalinzameling/-verwerking en riolering	Baten	-788.149	-788.149	-766.990	-772.890
Product	Afvalstromen	Saldo	0	0	0	0

In de begroting 2017 van Avalex zal een lagere bijdrage van Wassenaar worden gevraagd dan waar in het meerjarenperspectief rekening mee wordt gehouden. Oorzaken hiervoor liggen in de lagere contractprijzen voor de verwerking van afval en een andere verdelingssystematiek van de gemeenschappelijke regeling.

De lagere bijdrage brengt met zich mee dat de aan de burger op te leggen aanslagen voor de afvalstoffenheffing naventant lager zal worden. In beginsel is dus sprake van budgettaire neutraliteit voor de gemeentelijke exploitatie.

Dekkingsplan

36 - 39. Lange termijn besparingen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Het college wil met de dekkingsmaatregelen komen tot een structureel sluitend meerjarenbeeld. Hierbij houden we rekening met mogelijke risico's en de weerbaarheid die het meerjarenbeeld vanuit de circulaire geeft.

Een aantal belangrijke dekkingsposten zijn tevens beleidsveranderingen. Het college wil de koers naar de toekomst uitzetten en daar tegelijkertijd kosten mee besparen. De hoogte mate van de te realiseren besparingen zijn nog niet kwantificeerbaar. Daar waar de bedragen nog niet kwantificeerbaar zijn, zijn pro memorie-posten genoteerd. Het is een bewuste keuze om ook zonder de mogelijke opbrengsten van deze pro memorie-posten een structureel sluitend meerjarenbeeld te presenteren.

Meer met mensen, minder met papier

De gemeente zal zich minder gaan richten op het produceren van documenten, maar meer op een kwalitatief goede uitvoering. Dat betekent dat besluitstukken opgesteld zullen worden als daar een politieke vraag aan ten grondslag ligt. Hierbij zal ook nadrukkelijk gekeken worden naar effectieve en efficiënte manieren van werken (zoals bijvoorbeeld het verlenen van meerjarige vergunningen), het werken met Big Data en data-analyse en werkmethodeken zoals Lean, Agile en Scrum.

Bevorderen uitstroom van werkzoekenden

Een investering om werkzoekenden uit te laten stromen zal leiden tot minder uitkeringen. Wassenaar wil inzetten op het activeren, faciliteren, motiveren en begeleiden van mensen die in een uitkerings situatie zitten.

Accommodatiebeleid

Accommodaties waarmee geen invulling gegeven wordt aan een gemeentelijke taak zullen worden afgestoten. Het huidige gemeentelijke vastgoed zal inzichtelijk gemaakt worden aan de raad en met behulp van categorisering zal aangegeven worden welke gebouwen wel en welke gebouwen niet tot het toekomstige gemeentelijke domein behoren.

Met een centrale ambtelijke huisvesting wordt niet alleen een besparing op huisvestingskosten beoogd maar zullen ook andere efficiëntievoordelen behaald kunnen worden. Het college zal hier eerst onderzoek naar doen alvorens de bevindingen aan uw raad voor te leggen.

40. Sociaal Domein 'van curatief naar preventief'			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten				
Productgroep		Baten	1.200.605	1.118.367	1.055.096	1.006.768
Product		Saldo	1.200.605	1.118.367	1.055.096	1.006.768

Door het accent te verplaatsen naar het voorkomen van intensieve en zware zorg naar het meer inzetten op preventief beleid ter voorkoming, kunnen de kosten in de uitvoering binnen het sociaal domein lager worden. Voorkomen is immers beter dan genezen. Door het binnen de budgetten van het sociaal domein halen van alle preventieve maatregelen die genomen worden, kunnen deze preventieve zaken elders in de begroting gestopt worden. De jaarrekening over 2015 geeft een benodigd/verwacht lastenniveau voor het Sociaal domein van € 6.289.240. De integratie-uitkering voor het sociaal domein geeft op basis van de meicirculaire een verruiming te zien die boven het nu berekende niveau uitgaat. Deze verruiming wordt voorgesteld in te zetten ter dekking van de posten 6 (beschutte werkplekken), 17 (sociaal juridische ondersteuning kwetsbaren) en 18 (extra capaciteit voor de communicatie op het Sociaal Domein).

41. Woonlastenverschuiving			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	923.836	910.987	876.980	859.917
Productgroep	Belastingen	Baten				
Product	Gemeentelijke belastingen	Saldo	923.836	910.987	876.980	859.917

De door de herziening van het BBV verplichte toepassing van de omslagrente (autonome ontwikkeling nr. 15a) en de verlaging van de gemeentelijke bijdrage aan Avalex (dekking nr. 36) zullen de tarieven en daarmee de opbrengsten voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten verminderen. Dit is een voordeel voor de burger.

Binnen het woonlastenbeginsel biedt deze verlaging de mogelijkheid om deze teruggang in woonlasten gedeeltelijk (men kan immers opperen dat sprake is van een verslechtering van het voorzieningenniveau dat gecompenseerd dient te worden door een lagere woonlast) in te zetten ter dekking van de begroting. Uiteraard dient bij een dergelijke operatie rekening te worden gehouden met de verschillen die tussen de afvalstoffenheffing en bijv. de onroerende zaakbelasting bestaan voor wat betreft de aard van de rechten/belastingen. Zo wordt de aanslag afvalstoffenheffing opgelegd aan gebruikers terwijl de OZB juist huiseigenaren treft. Er zullen dus inkomensherverdeel-effecten optreden die in omvang tot een aanvaardbaar niveau beperkt dienen te blijven.

Om een beeld van deze herverdeel-effecten te krijgen wordt verwezen naar bijlage 2.

42. Verdeling cluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	0	0	0	0
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	0	0	0	0

Verwacht wordt dat in de septembercirculaire een uitspraak zal worden gedaan over het al dan niet volledig toepassen van de voorgestelde verdeelsystematiek voor het VHROSV-cluster. Van een volledige toepassing gaat voor Wassenaar een positief effect uit van naar verwachting € 125.000. De besluitvorming hierover ondervindt evenwel aanzienlijke tegenwerking door de G4 die hiervan juist nadeel zullen ondervinden. Om deze reden is de dekking nog niet concreet ingevuld.

43. Verlaging bijdrage BSGR			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten		45.000	90.000	90.000
Productgroep		Baten				
Product		Saldo		45.000	90.000	90.000

Hoewel de besluitvorming in de GR BSGR nog niet zover gevorderd is, wordt verwacht dat de besluitvorming over een gewijzigde verdeel-/bijdragesystematiek binnen de BSGR dit jaar zal worden afgerond. Vanwege het ingroeitraject gaat hier voor Wassenaar naar verwachting een oplopend voordeel van uit.

44. Onbenutte ruimte budget individuele (woon)voorzieningen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	165.000	165.000	165.000	165.000
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	165.000	165.000	165.000	165.000

In de jaarrekening over 2015 werd een overschot van € 230.000 op de woonvoorzieningen gerealiseerd. Na gedeeltelijke inzet van deze ruimte in de voorjaarsnota voor de uitvoeringskosten van W&I resteert hier nog een onbenutte ruimte van € 165.000. Het aan de integrale afweging onttrekken van het onbenutte budget is o.i. niet opportuun.

45. Inzet vrije ruimte algemene reserve ter dekking IKB			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten				
Productgroep		Baten	463.547			
Product		Saldo	463.547			

Nr. 1 van de autonome ontwikkelingen, de gemeentelijk bijdrage aan de werkorganisatie Duivenvoorde, bestaat voor ca. € 463.000 uit eenmalige lasten voor het zgn. Individueel Keuze Budget. Dit heeft te maken met hoe met het vakantiegeld wordt omgegaan. Werknemers kunnen er voor kiezen om het vakantiegeld maandelijks uitgekeerd te krijgen of éénmalig. Dit brengt met zich mee dat in 2017 eenmalig het effect van de omschakeling van mei t/m april vervangen moet worden door jan t/m dec.. In 2017 is daarmee sprake van een verhoging van het vakantiegeld van 5 maanden. Voorgesteld wordt de lasten van deze eenmalige systeemaanpassing ten laste van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve te brengen.

46. Ingroei dotaties beheerplannen wegen en groen			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten				
Productgroep	Beheerplan wegen	Lasten	295.000	295.000	295.000	295.000
	Beheerplan Groen	Lasten	265.384	176.922	88.461	0
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	560.384	471.922	383.461	295.000

Beheerplan wegen

Mede door de grote eenmalige storting in de betreffende voorziening vanuit de bestemmingsreserve onderhoud openbare ruimte en door de grote voorziene pieken qua uitvoering uit te smeren over maximaal 3 jaar kan de dotatie tot en met 2024 beperkt blijven tot € 1.200.000 in plaats van de € 1.495.000 over de gehele looptijd. Kortom de eerste jaren een lagere dotatie van € 295.000. Vanaf 2025 moet de jaarlijkse dotatie dan € 1.705.000 bedragen om de opgave in de jaren daarna op te vangen. Bij de eerstvolgende actualisatie van de beheerplannen (over 4 jaar) wordt dit opnieuw meegenomen.

Beheerplan Groen

Er kan vertraagd worden toe gegroeid naar het vervangingsbudget waarmee in 2020 het nu berekende vervangingsbudget beschikbaar komt. Hierdoor loopt de achterstand eerst nog langzaam op en wordt daarna vanaf 2020 tot en met 2030 de echte inhaalslag ingezet.

47. Subsidiebeleid			Bedragen per jaar			
			2017	2018	2019	2020
Programma		Lasten	30.000	63.333	96.667	130.000
Productgroep		Baten				
Product		Saldo	30.000	63.333	96.667	130.000

De uitvoering van de subsidiëring voor de maatschappelijke stages en het muziekonderwijs kan anders worden aangepakt waardoor verlaging van de lasten kan worden bereikt.

Investerings

In de kadernota is voor 2017 een tweetal investeringen opgenomen onder nummer 30 nl. de duurzaam veilige inrichting van de Zonneveldweg en het Bothaplein voor resp. € 200.000 en € 95.000. Deze zgn. investeringen met maatschappelijk nut dienen geactiveerd te worden en worden in 25 jaar afgeschreven.

Beheerplan accommodaties

Zoals u bekend wordt het beheerplan voor de gemeentelijke accommodaties na de zomer aan u aangeboden. In dit beheerplan zullen de resultaten van het onderzoek van de taskforce vastgoed om te komen tot een afgeslankt en doelmatiger gemeentelijk vastgoedbeheer worden verwerkt.

Een aantal omvangrijke investeringen zou in het kader van het gemeentelijk accommodatiebeleid plaats kunnen vinden. De mate waarin de investeringen worden uitgevoerd heeft invloed op toekomstige onderhoudslasten. Daaraan voorafgaand dient eerst een visie te worden opgesteld wat men met de verschillende accommodaties van plan is: afstoting en zo nee welk onderhoudsniveau is gewenst. Deze beslissingen bepalen omvang, moment en karakter van de investeringen.

Om deze redenen kunnen thans nog geen ramingen worden vermeld; elk bedrag dat genoemd wordt zou een eigen leven kunnen gaan leiden terwijl nog niet duidelijk is of de investering wel binnen het nog vast testellen beleid past. Daarnaast dient men zich te realiseren dat de na de zomer te verwachten beheerplannen voor de accommodaties nog aanvullende, kleinere investeringen zullen kunnen vragen.

Een aantal van de investeringsvraagstukken die reeds in de begroting voor 2016 zijn genoemd zullen aan de orde komen. Te denken valt aan de restauratie van binnen- en buitenzijde van De Paauw, de renovatie/wegwerken van achterstallig onderhoud van cultureel centrum de Warenar dan wel het afstoten, het al dan niet gezamenlijk huisvesten van het Centrum Jeugd en Gezin en de School Advies Dienst in nieuwbouw of een bestaande accommodatie en de eventuele realisatie van één of meer sportaccommodaties ter vervang van de oude gymzaal aan de Burmanlaan, de sporthal aan de Mansveltkade en mogelijk ook de sporthal van de Kieviten.

Bij het niet voorhanden zijn van het beheerplan voor accommodaties en daaruit voortvloeiende investeringsbedragen kan de vraag in hoeverre het vrij besteedbare deel van de algemene reserve hiervoor eventueel als dekking dient te worden aangewend, niet worden beantwoord.

Daarmee is dus ook niet duidelijk, althans niet zonder aanzienlijke bandbreedtes, welk deel van de algemene reserve als daadwerkelijk vrij besteedbaar kan worden aangemerkt.

Er is sprake van een beperkt aantal vervangingsinvesteringen voor de bedrijfsvoering die voor rekening van de gemeente Wassenaar komen:

Omschrijving investering	2017	2018	2019	2020
<u>Gemeentelijke huisvesting</u>				
Vervanging koffievoorziening	60.000			
<u>Materieel buitendienst</u>				
Diverse voertuigen	10.000	165.000		
TOTAAL	70.000	165.000	0	0

De afschrijvingslasten van de posten voor de vervanging van de voertuigen van de buitendienst waren reeds in het meerjarenperspectief van de begroting voor 2016 verwerkt.

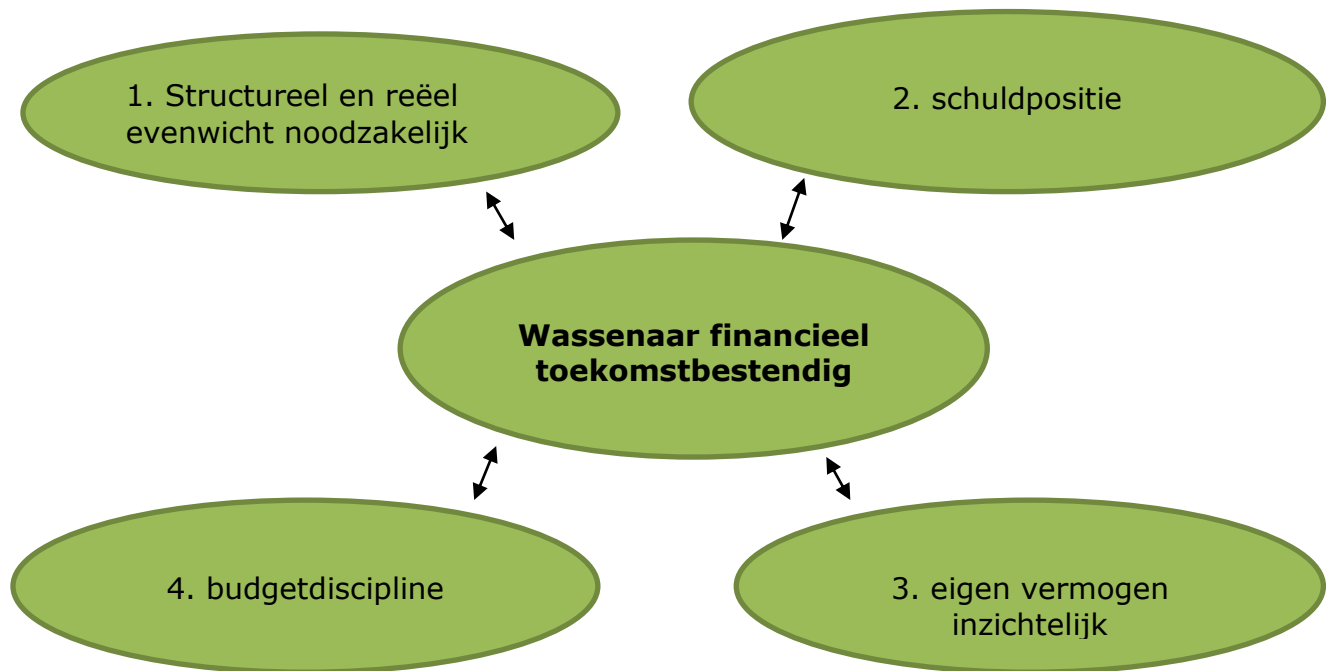
De afschrijvingslasten van de koffievoorziening ad € 6.000 worden via de Kadernota opgenomen in de begroting voor 2017 e.v. (autonome ontwikkelingen nr. 16)

5.2. Aanvullende dekkingsvoorstellen meerjarig saldo

Zoals blijkt uit het totaaloverzicht uit tabel 4 komen we, zonder ingrepen, uit op een meerjarig tekort. Aangezien de begroting meerjarig reëel en structureel sluitend moet zijn betekent dit dat er aanvullende dekkingsvoorstellen noodzakelijk zijn.

Voor de overzichtelijkheid zijn de mogelijkheden voor dekking ingedeeld in vier categorieën.

1. Voorstellen in de sfeer van baten en lasten: structureel evenwicht;
2. Voorstellen in de sfeer van inkomsten en uitgaven: schuldspositie;
3. Aanspreken van het (eigen) vermogen;
4. Strikte budgetdiscipline.

Voorstellen in de sfeer van baten en lasten: structureel evenwicht

Een structureel evenwicht kan bereikt worden door de baten te verhogen of de lasten te verlagen.

A. Baten verhogen

De mogelijkheden voor verhoging van de baten bestaan uit:

- Verhogen lokale lasten;
- Kostendekkend maken heffingen;
- Invoeren nieuwe belastingen;
- Toepassing van het woonlastenbeginsel.

Lokale lasten verhogen

Het is in Wassenaar mogelijk om de volgende belastingen te verhogen:

- OZB;
- Hondenbelasting;
- Toeristenbelasting.

Van deze belastingen levert alleen verhoging van de OZB een aanzienlijk voordeel op. De totale opbrengst aan OZB is in Wassenaar ongeveer € 9 miljoen. Een verhoging met 1% betekent dus een verhoging van de inkomsten met € 90.000.

In vergelijking met landelijk gemiddelde OZB-tarieven kent Wassenaar voor 2016 een 'onbenutte belastingcapaciteit' van ca. € 360.000. De tarieven zouden op basis van deze vergelijking met 4% verhoogd kunnen worden.

Conclusie: Verhoging van de OZB kan bijdragen aan verlaging van het tekort.

Kostendekkend maken heffingen

Naast verhogen van de belastingen kunnen de heffingen kostendekken gemaakt kunnen worden. Verhoging tot een niveau van 100% kostendekkenheid genereert de onderstaande opbrengsten.

Kostendekkenheid heffingen

Heffing	kostendekkendheid 2016	Opbrengst 2016
Afvalstoffenheffing	100%	€ 4.784.000
Reinigingsrecht	100%	€ 159.000
Rioolheffing	100%	€ 2.788.000
Wabo- Leges	85%	€ 955.000
Marktgelden	98%	€ 43.000
Begraafplaatsrechten	66,8%	€ 48.700
Liggelden	100%	€ 2.000

Zoals blijkt uit deze tabel zijn er weinig mogelijkheden om de heffingen te verhogen. De belangrijkste zitten al op 100% kostendekkendheid.

Conclusie: Verhoging van de heffingstarieven naar 100% kostendekkenheid levert geen substantiële bijdrage aan verlaging van het tekort

Invoeren nieuwe belastingen

Tot slot kan overwogen worden om belastingen in te stellen die nu nog niet in Wassenaar geheven worden. De mogelijkheden hiertoe zijn beperkt, te denken valt aan:

1. Roerende-ruimtebelasting (woonschepen)
Roerende-ruimtebelasting is de tegenhanger van de OZB, maar dan voor drijvend onroerend goed zoals woonboten en drijvende kiosken. In Wassenaar zijn 7 ligplaatsen/woonboten waardoor een eventuele opbrengst niet opweegt tegen de kosten van heffing en invordering.
2. Forensenbelasting
Forensenbelasting wordt geheven van personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin. Voorwaarde is dat zij niet staan ingeschreven bij het GBA. In de nota Lokale heffingen van 6 juli 2015 is over deze belasting gesteld dat mede door het arbeidsintensieve karakter en het feit dat er relatief weinig tweede woningen in Wassenaar de opbrengst van deze belasting relatief laag zijn.
3. Parkeerbelasting
Er zijn 2 groepen waarvoor een belastingplicht voor de parkeerbelasting kan ontstaan.
 - a. De eerste groep bestaat uit mensen die parkeren in het gebied dat in de verordening is aangewezen als gebied voor betaald parkeren. Deze groep betaalt bijvoorbeeld door middel van het aanschaffen van een parkeerkaartje, door gebruik te maken van belparkeren of door op een andere wijze te betalen voor het parkeren
 - b. De andere groep betaalt een vergoeding voor een door de gemeente verleende vergunning om op een bepaalde plek te parkeren.

Conclusie: In principe is het mogelijk om in Wassenaar een parkeerbelasting in te voeren. In het coalitieakkoord is evenwel verwoord dat deze raadsperiode geen parkeerbelasting wordt ingevoerd.

Toepassing van het woonlastenbeginsel

De Kadernota bevat een tweetal punten nl. de begroting 2017 van Avalex en de verplichte toepassing van de omslagrentesystematiek die de woonlasten voor de burgers van Wassenaar met gemiddeld € 900.000 zullen verlagen in de vorm van lagere aanslagen rioolrecht en afvalstoffenheffing. Als het principe van het woonlastenbeginsel wordt toegepast kunnen deze verminderingen worden gecompenseerd met een stijging van andere woonlasten als bijv. de onroerende zaakbelastingen om daarmee, eventuele inkomensherverdeel-effecten tussen gebruikers en eigenaren daar gelaten, in elk geval het budgettaire verlies voor de gemeente te compenseren.

Voor een beeld in de inkomensherverdeel-effecten die hiervan uitgaan wordt verwezen naar bijlage II.

Conclusie: In beginsel kan het woonlastenbeginsel toegepast worden.

B. Lasten verminderen/ takendiscussie

Mogelijkheden:

- Een aantal posten uit tabel 3 kan worden gedekt binnen de budgetten voor het sociaal domein. We denken hierbij aan:
 - Transformatie extra beleidscapaciteit (nieuw beleid nr. 15)
 - Extra capaciteit communicatie sociaal domein (nieuw beleid nr. 16)
- In het meerjarenperspectief is sprake van een posten waar niet direct concrete lasten aan verbonden (zullen) zijn. Te denken valt aan:
 - De onbenutte bijdrage aan het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie (dekking nr. 28)
 - De met ingang van 2018 te verwachten vrijval van de post Mobiliteitsfonds (dekking nr. 29)
- In de jaarrekening 2015 zijn sommige voordelen structureel van karakter. Deze kunnen we inzetten om het tekort te verlagen. Het gaat om:
 - Verwachte verlaging van de gemeentelijke bijdrage aan BSGR (nr. 34)
 - Vrijval van het structureel onbenutte budget voor individuele voorzieningen (woningaanpassingen) (nr. 35)
 - Vrijval van het teruglopende overschot op de integratie-uitkering 3D Jeugd (nr. 32)

Conclusie: In een aantal gevallen en al dan niet met instemming van de betreffende afdeling worden bestaande budgetten ingezet ter dekking van het structurele tekort.

Schuldpositie

Vooralsnog verkeert Wassenaar in de situatie waarin geen externe financiering is aangetrokken. Afhankelijk van de investeringsambitie en het al dan niet laten voortbestaan van een situatie waarin de exploitatie wordt gekenmerkt door hogere uitgaven dan inkomsten, kan deze situatie omslaan in een liquiditeitstekort dat afgedekt dient te worden door het aantrekken van externe geldleningen. Vooralsnog is dat op zich geen bewijs van onvermogen maar het brengt wel met zich mee dat de exploitatie budgettair bezwaard zal worden met de rentebetalingen en het kasbeheer met aflossingsverplichtingen.

Vermogen

Op basis van de bestaande besluitvorming en (onder voorbehoud) de uitkomsten van de jaarrekening over 2015 en de verwachting dat de tijdelijke bestemmingsreserve onderhoud beheer openbare ruimte van € 5,9 mln.) weer omgezet zal zijn in onderhoudsvoorzieningen, bedraagt de omvang van de reserves begin 2017 naar verwachting € 51,7 mln.

De samenstelling is als volgt:

Reserves per 31 december (x € 1.000)	2016
Algemene reserve	
Vrij besteedbaar deel	29.120
Weerstandsvermogen	8.000
Totaal algemene reserve	37.120
Bestemmingsreserves	
Lagere kapitaallasten RLW	1.400
Kapitaallasten parkeerkelder Langstraat	1.706
Kapitaallasten zwembad	8.083
Subtotaal kapitaallasten reserves	11.190
Volkshuisvesting en duurzaamheid	1.076
Uitvoering sociaal domein	1.980
Groene buffer	223
Kunstopdrachten	44
Spaarverlof	33
Totaal bestemmingsreserves	14.545
Totaal reserves	51.665

De eventuele inzet van het vrij besteedbare vermogen ter tijdelijke dekking van exploitatietekorten is mede afhankelijk van de beschikbare vrije ruimte binnen de algemene reserve. Deze vrije ruimte wordt bepaald door na aftrek van het uit de risicoanalyse blijvende benodigde weerstands-vermogen dat voorzichtigheidshalve op een ruime € 8,0 mln. is bepaald en daarnaast door zowel de door de raad

vastgestelde alsook de toekomstig verwachte beschikkingen in mindering te brengen op de huidige stand van de algemene reserve.

Conclusie van bovenstaand overzicht is dat er naar verwachting sprake zal zijn van een vrij besteedbaar deel van de algemene reserve van € 29,1 mln.

De mate waarin dit vermogen ingezet kan worden ter dekking van investeringen ondervindt van de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten materieel gezien weinig beperking. De bestaande praktijk om investeringen met een maatschappelijk nut veelal direct ten laste van het vrij besteedbare deel van de reserve te brengen zal evenwel niet langer direct mogelijk zijn. De investeringen moeten geactiveerd worden en daar tegenover kan ten laste van het vrij besteedbare deel een reserve kapitaallasten worden ingesteld waaruit de jaarlijkse afschrijvingslasten in de exploitatie gedekt kunnen worden.

Om te bepalen in welke mate het vrij besteedbare deel aangewend zal kunnen worden ter dekking van de afschrijvingen van de nieuw voorgenomen investeringen is het noodzakelijk deze laatste goed onderbouwd en realistisch in beeld te hebben.

Voor de financiële consequenties van het beheerplan accommodaties dat naar het zich laat aanzien de grootste investeringen kan vragen maar dat ook incidentele verkoopopbrengsten op zal leveren, moet voorsnog een voorbehoud gemaakt worden. Afgezet tegen het vrij besteedbare vermogen van € 29,1 mln. wordt verwacht dat er met de nodige voorbehouden voldoende vrij besteedbaar vermogen is. Uitsluitel kan op dit moment nog niet worden gegeven.

Men moet er rekening mee houden dat de inzet van reserves in welke vorm dan ook **liquiditeitsconsequenties** heeft. Als lasten/uitgaven namelijk worden gedekt door baten als echte inkomsten in de exploitatie is in liquiditeitstermen sprake van neutraliteit. Als de uitgaven worden gedekt door beschikkingen over reserves (dat zijn geen inkomsten!) wordt ingeteerd op het banksaldo van de gemeente.

Budgetdiscipline

Waakzaamheid en financial control blijven van belang om te garanderen dat de door de raad toegekende kredieten en beschikbaar gestelde budgetten niet overschreden worden. Indien overschrijdingen verwacht worden wordt dit tijdig aan de raad meegedeeld al dan niet vergezeld van een voorstel om aanvullende middelen ter beschikking te stellen om daarmee onrechtmatige budgetoverschrijdingen te voorkomen.

6. Actualisatie reservebeleid

Ondanks het gemaakte voorbehoud voor de verwachte investeringsbehoefte voortvloeiend uit het beheerplan accommodaties en gelet op de ontwikkeling van het exploitatiesaldo wordt de inzet van reserves voor het dekken van de kapitaallasten niet uitgesloten als de investeringen als noodzakelijk en onuitstelbaar worden gezien en niet mogen leiden tot een verzwaring van de exploitatie (Zijn ze wel noodzakelijk maar uitstelbaar dan kan temporiseren een optie zijn).

Bij de behandeling van de begroting voor 2016 heeft de gemeenteraad aangegeven behoefte te hebben aan een overzicht waaruit blijkt welke investeringsvoornemens bestaan zodat nagegaan kan worden in hoeverre het vrij besteedbare deel van de algemene reserve hiervoor als dekking aangewend zou kunnen worden. In de informatiebrief van 1 december 2015 over het uitstel van de nota Reserves en voorzieningen is aangegeven dat de onderbouwing van de investeringsbehoefte, het actualiseren van de beheerplannen en het inzichtelijk maken van de gevolgen van de herziening van het BBV nodig zijn alvorens de benodigde reserve-inzet te kunnen bepalen en de bijbehorende verbijzondering van het beleid ten aanzien van de reserves vast te leggen.

Momenteel kan dit dus nog niet voorgesteld worden.

Voorsnog bedraagt het vrij besteedbare deel ca. € 29,1 mln.

(De investeringen uit hoofde van de beheerplannen kennen een omvang van € 3,6 mln. welke voorsnog in het meerjarenperspectief zijn opgenomen.)

7. Ontwikkelingen BBV

Het is wettelijk vastgelegd dat gemeenten, provincies en waterschappen jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Voor gemeenten en provincies is de regelgeving hierover vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Bij de invoering van het huidige BBV in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad en provinciale staten. De aanpassingen die met dit besluit werden ingevoerd hebben geleid tot een grotere betrokkenheid van provinciale staten en raad.

Er zijn ruim tien jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. Zo zijn de stukken waarmee de raad dit proces kan sturen - de begroting en jaarstukken - voor niet financieel specialisten te weinig toegankelijk. Dit belemmert de mogelijkheden voor veel raadsleden, maar ook voor andere direct betrokkenen, om hier een goede discussie over te voeren. Dit resulteert in de wijziging van het BBV die vanaf de begroting 2017 moet worden toegepast.

Het doel van deze herziening is in hoofdlijnen om de horizontale sturing en verantwoording door de raad te versterken, tot een betere financiële vergelijkbaarheid tussen gemeenten te komen en het inzicht in de financiële positie van gemeenten en de daaraan verbonden risico's te vergroten.

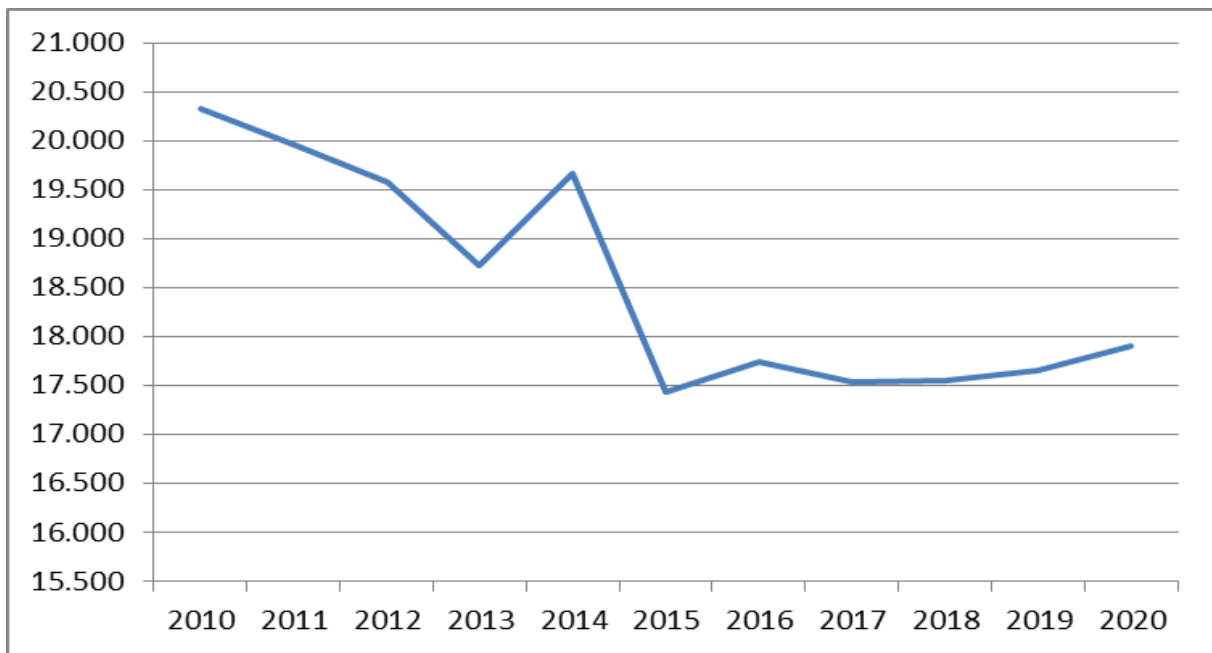
In de begroting voor 2016 is vooruitlopend op de BBV-herziening al gewerkt met financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Aanvullend nemen we kengetallen op over de financiële positie en risico's van verbonden partijen.

De belangrijkste resterende aanpassingen zijn:

1. Een herindeling van de begrotingen op verplichte taakvelden in plaats van de huidige productgroepen en producten; de taakvelden hangen onder de voor elke gemeente vrij gelaten programma-indeling;
2. Het werken met voorgeschreven en eventueel op de lokale situatie toegesneden beleidsindicatoren om de effectiviteit van het beleid te bepalen en om gefundeerde keuzes te kunnen maken voor eventuele bijsturing;
3. Overhead en rentetoerekening worden centraal geregistreerd en volgens een algemene definitie waarmee vergelijkbaarheid, transparantie en eenvoud toenemen. Alleen directe kosten drukken zo nog op taakvelden;
4. Het stelsel van baten en lasten wordt beperkt aangepast:
 - a. Alle nieuwe investeringen met een maatschappelijk nut (wegen, riolering, openbaar groen, kortom alles wat niet te gelde kan worden gemaakt) mogen na 2017 niet in één keer ten laste van het boekjaar worden gebracht maar moeten op de balans opgenomen worden en gedurende de verwachte levensduur afgeschreven. Hierdoor verbetert de exploitatie in het investeringsjaar maar vermindert de begrotingsruimte in latere jaren door de jaarlijkse afschrijvingen. Bijdragen van derden moeten verplicht in mindering worden gebracht op de geactiveerde investeringen (de netto methode).
 - b. Actievere sturing op het EMU-saldo (kasbasis): door Europa kunnen boetes aan overheden opgelegd worden als de nationale schuld per saldo meer toeneemt dan in Europees verband is overeengekomen.
Na de huidige kabinetsperiode zullen sancties opgelegd worden aan decentrale overheden die de overschrijding mede hebben veroorzaakt. Het is daarom van belang om hier meerjarig op te kunnen sturen. Hiertoe wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde meerjarenbalans verplicht gesteld. Deze balans presenteren wij al in de begroting maar wordt nu ook verplicht gesteld in het jaarverslag.

Uw raad is op meerdere momenten in dit proces meegenomen om mee te denken over de opzet van de begroting. Allereerst met een presentatie in de werkgroep Planning & Control van 17 maart 2016, daarna met een interactieve sessie op 11 mei 2016. Tijdens deze interactieve sessie hebben de raadsleden de doelstellingen per programma geformuleerd. Hierdoor is een gedragen eindresultaat bereikt. Dit resultaat staat weergegeven in bijlage III. De door het college voorgenomen invulling van die door de raad aangegeven doelstellingen op taakveldniveau is ter kennisneming onder voorbehoud opgenomen.

Bijlage I: Ontwikkeling algemene uitkering (excl. sociaal domein)

Cijfers (x € 1.000) o.b.v. meicirculaire 2016

De algemene uitkering is sinds 2010 met € 2,6 mln. (13%) afgenomen. Naar 2020 is naar verwachting sprake van een beperkte toename van € 156.000.

Bijlage II: Woonlastenvergelijking

Lastenverschuiving van Afvalstoffenheffing en Rioolrecht naar OZB

	oud	nieuw	mutatie	oud	nieuw	mutatie	oud	nieuw	mutatie	oud	nieuw	mutatie			
WOZ-waarde per 1 januari 2016	100.000			200.000			300.000			400.000			500.000		
tarief 201 tarief 2016 nieuw															
OZB-eigenaar	0,00118	0,001347		236,40	269,40		354,60	404,10		472,80	538,80		591,00	673,50	
Afvalstoffenheffing mph	462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90	
rioolheffing (gemiddeldverbruik 150m ³)	223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28	
compensatie afvalstoffenheffing *	-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48	
totale aanslag	780,12	735,88	44,24	898,32	870,58	27,74	1.016,52	1.005,28	11,24	1.134,72	1.139,98	-5,26	1.252,92	1.274,68	-21,76
				+ = voordeel/ - = nadeel											
WOZ-waarde per 1 januari 2016	600.000			700.000			800.000			900.000			1.000.000		
	709,20	808,20		827,40	942,90		945,60	1.077,60		1.063,80	1.212,30		1.182,00	1.347,00	
	462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90		462,48	387,90	
	223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28		223,92	213,28	
	-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48		-24,48	-24,48	
	1.371,12	1.409,38	-38,26	1.489,32	1.544,08	-54,76	1.607,52	1.678,78	-71,26	1.725,72	1.813,48	-87,76	1.843,92	1.948,18	-104,26
WOZ-waarde per 1 januari 2016	212.000			463.000											
	250,58	285,56		547,27	623,66										
	462,48	387,90		462,48	387,90										
	223,92	213,28		223,92	213,28										
	-24,48	-24,48		-24,48	-24,48										
	912,50	886,75	25,76	1.209,19	1.224,84	-15,66									

* N.B. Door de voor 2016 van toepassing zijnde compensatie op de afvalstoffenheffing in de vergelijking mee te nemen, wordt het 'worst case'-scenario gepresenteerd.

Bijlage III: Programma-indeling 2017

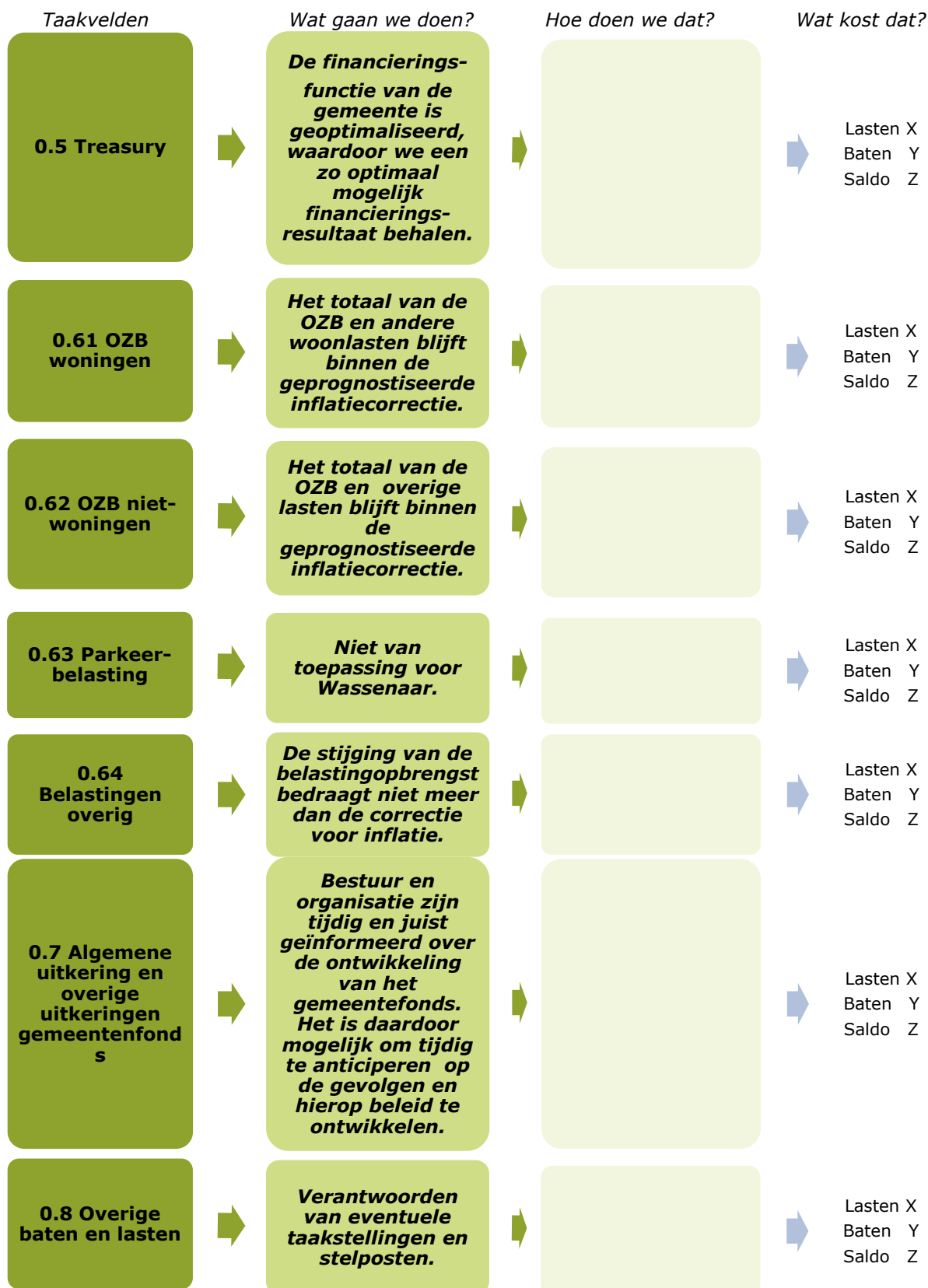
Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Bestuurders van hoge kwaliteit en deskundigheid, een luisterend bestuur;
- Een bestuurscultuur gebaseerd op vertrouwen en integriteit;
- Een zuinig, efficiënt en doelmatig bestuur;
- Goede kwaliteit van raadsstukken;
- Goede dienstverlening aan de burger, deze is tijdig, duidelijk, klantgericht en toegankelijk;
- Wassenaar werkt als zelfstandige gemeente samen in regionaal verband.

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

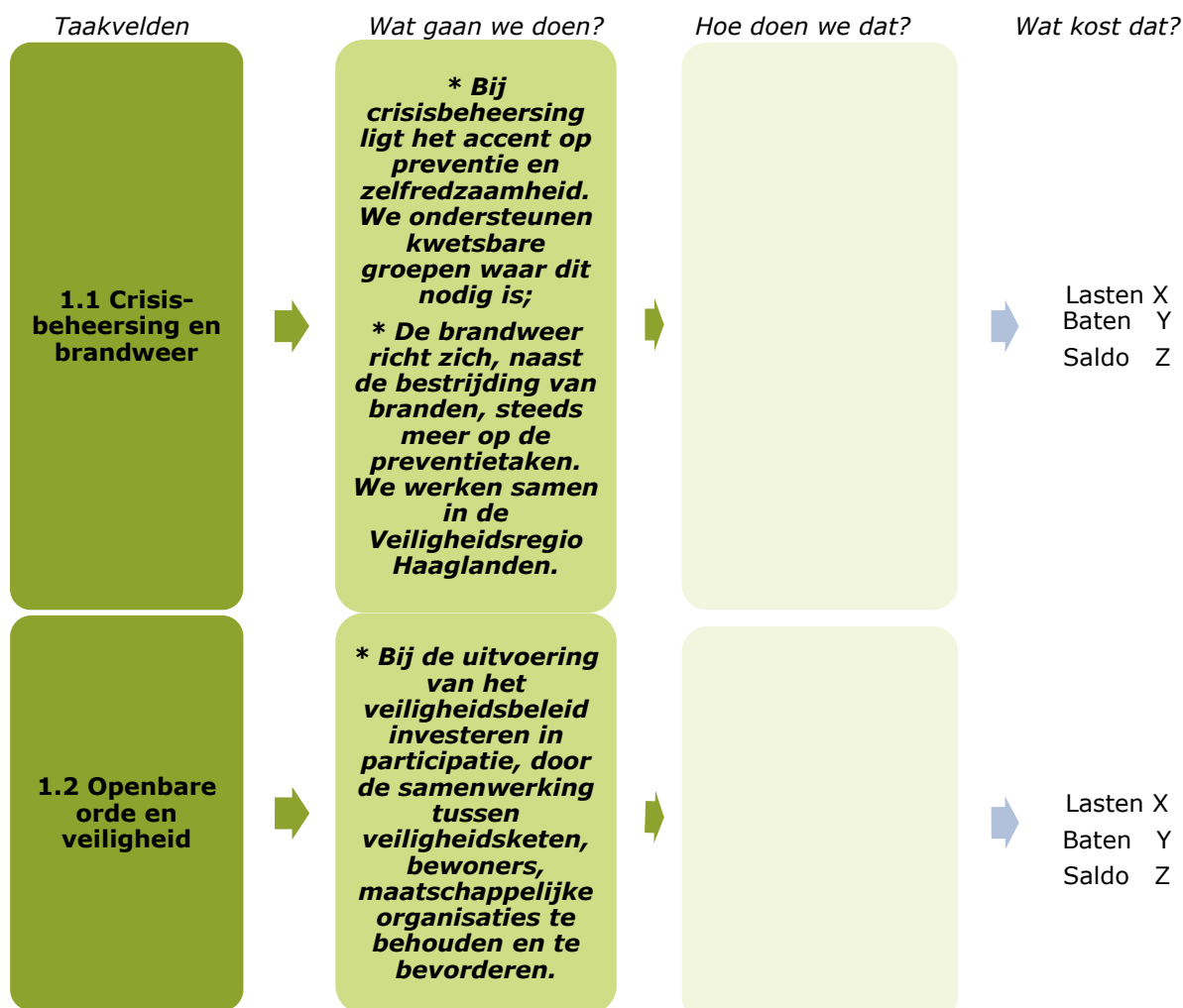

Programma 1 Veiligheid

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Een veilig dorp, daarom richten we ons op het terugdringen van inbraken en overlast;
- Verhogen van de sociale veiligheid;
- De politie en handhavers zijn zichtbaar aanwezig; er is toezicht op handhaving van de regels;
- Burgers zijn betrokken bij het veiligheidsbeleid en nemen hierin zelf initiatieven;
- Integrale samenwerking tussen alle partners die betrokken zijn bij de veiligheid, we werken hiervoor samen in de Veiligheidsregio Haaglanden.

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

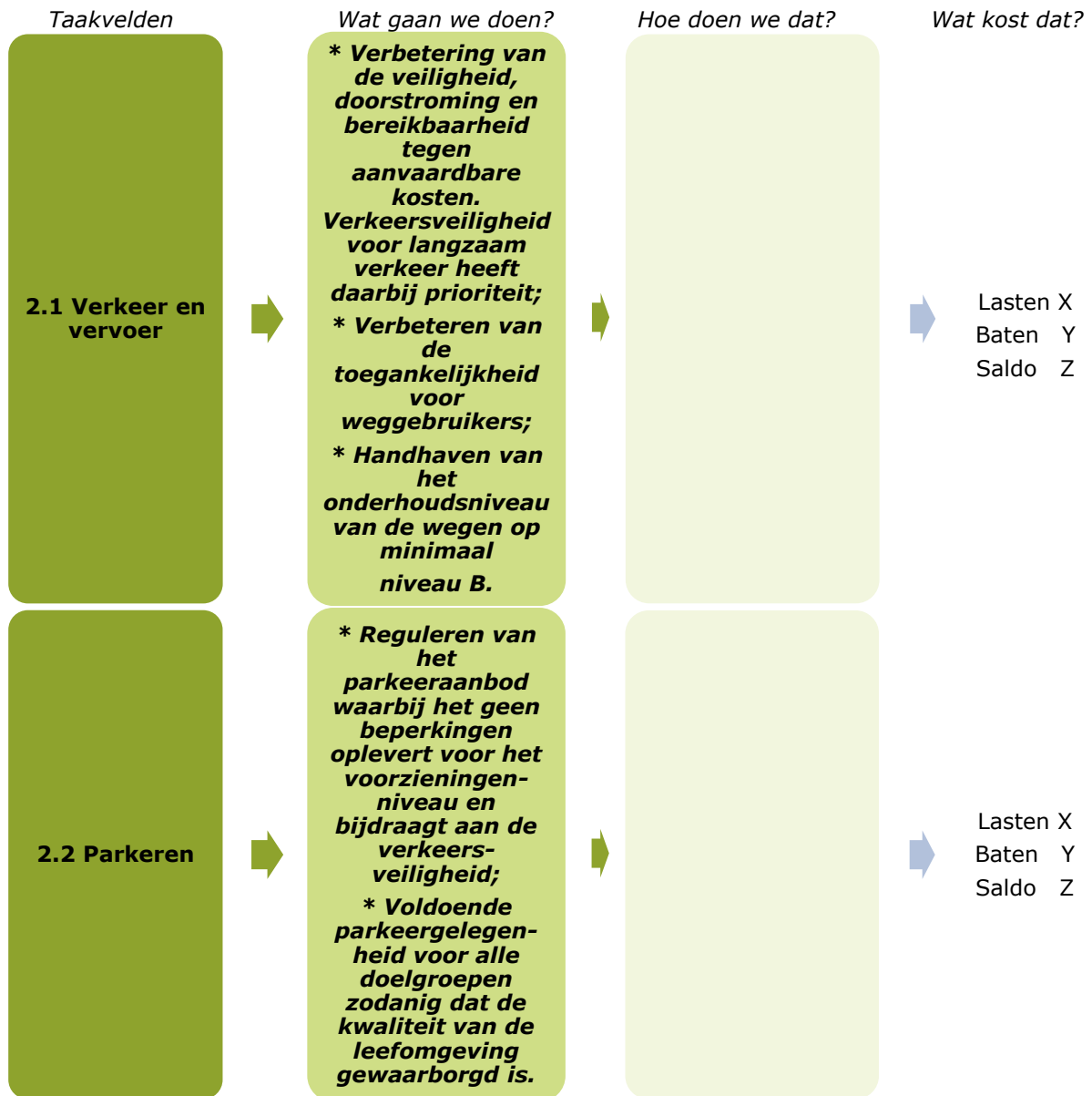

Programma 2 Verkeer en vervoer

Doel "wat willen we bereiken?"

- Verhogen van de verkeersveiligheid met name voor fietsers, scootmobielen en voetgangers, bij voorkeur door maatregelen die het gedrag van verkeersdeelnemers beïnvloeden;
- Goede bereikbaarheid door verbetering van de in- en uitrij mogelijkheden van Wassenaar.

Het college vult dit doel in met de volgende taakvelden:

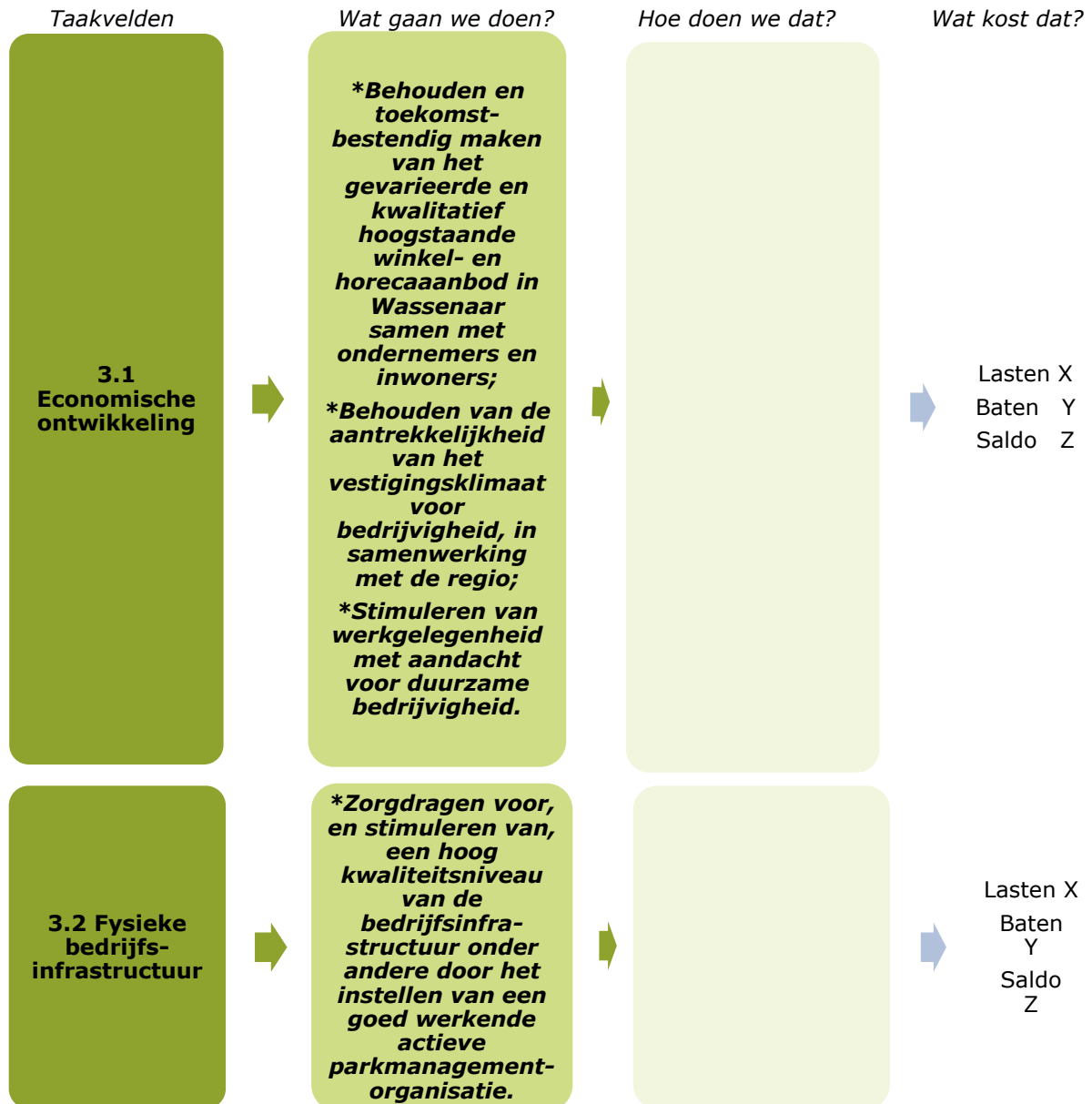

Programma 3 Economie

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Wassenaar is een aantrekkelijk vestigingsgebied voor ondernemers. Ondernemers krijgen de ruimte, onder ander door minder regels en een goed faciliterend beleid passend binnen het karakter van Wassenaar;
- Er is een goede mix van grote en kleine ondernemers, Wassenaar is aantrekkelijk voor innovatieve bedrijfstakken;
- ZZP-ers vinden in Wassenaar bedrijfsruimte.

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

Programma 4 Onderwijs

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Goede voorbereiding van de jeugd cognitief, sociaal, sportief en cultureel met ruimte voor eigen ontwikkeling;
- Onderwijs in Wassenaar is voor iedereen bereikbaar en kinderen hebben kansen op hun eigen niveau. Sociale achterstanden en taalachterstanden willen we voorkomen;
- Goede kwaliteit van onderwijsgebouwen.

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

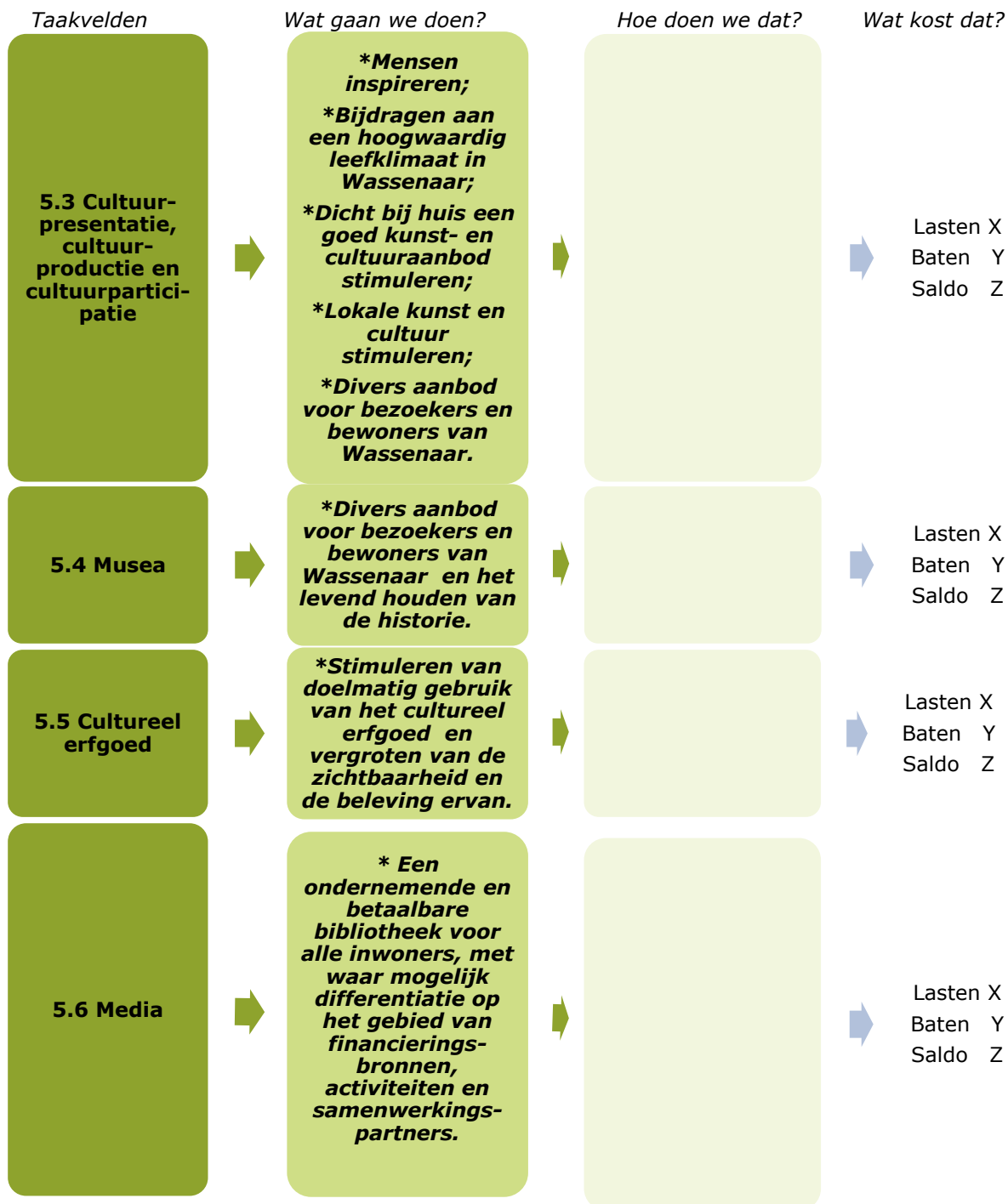
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Upgraden van de bestaande sportfaciliteiten, de sportvoorzieningen zijn modern en passen bij de vraag;
- Een gezonde leefstijl voor jong en oud;
- Een sterk verenigingsleven;
- Een breed en laagdrempelig cultureel aanbod;
- Behouden van de groene buffer bij Valkenburg en groengebieden aan de zuid- en noordkant van Wassenaar.

Het college vult dit doel in met de volgende taakvelden:

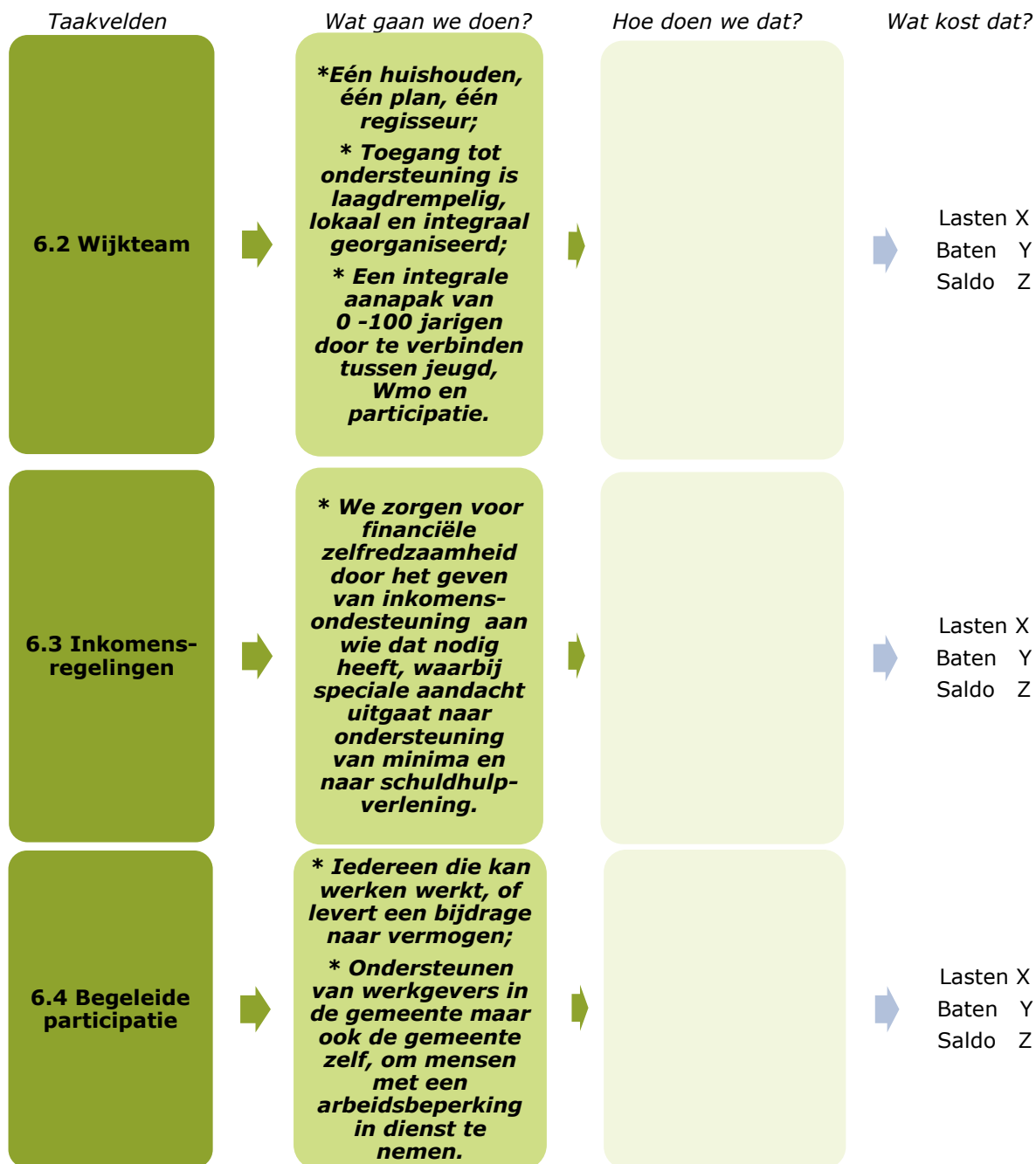
Programma 6 Sociaal domein

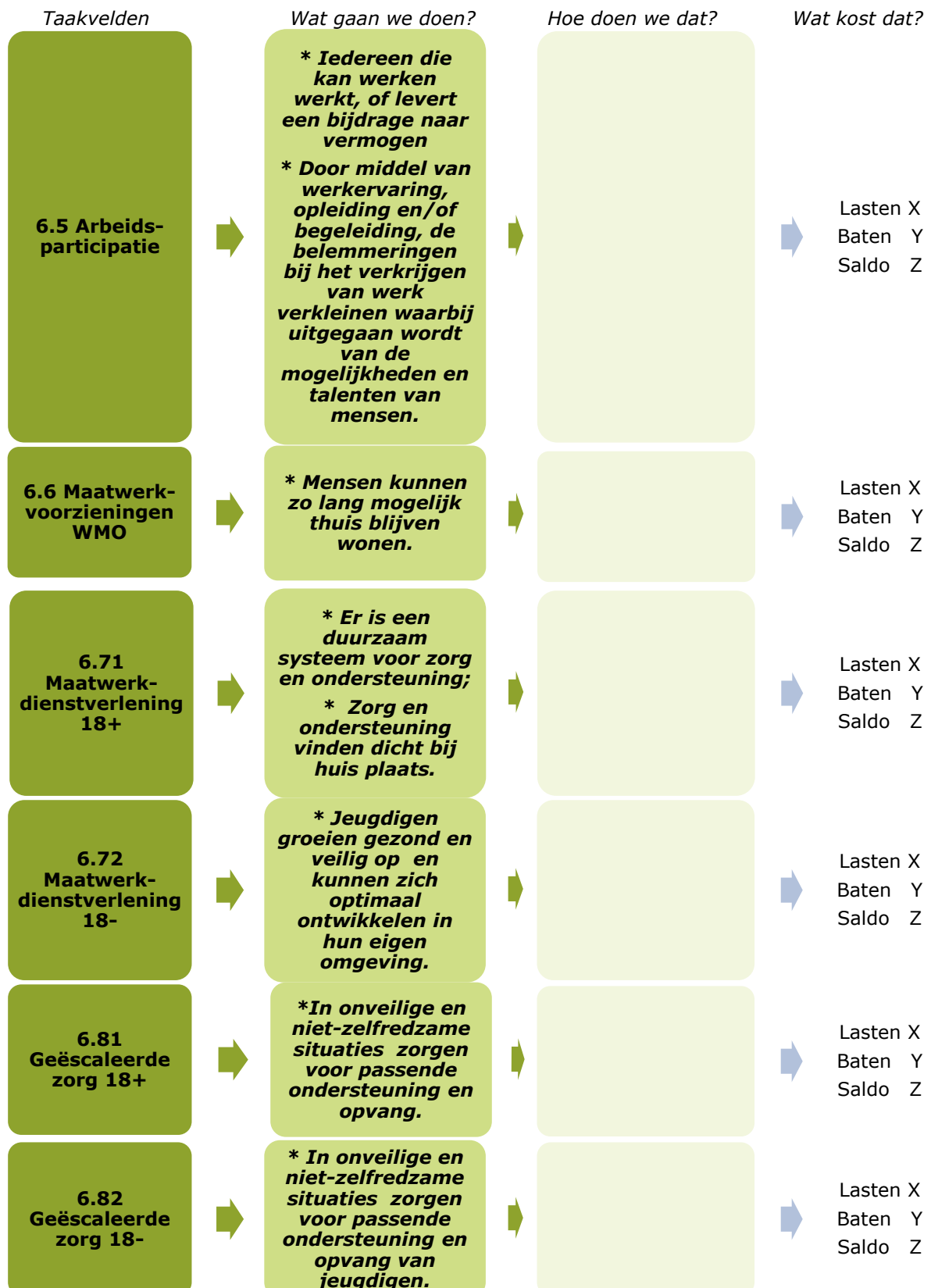
Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Mensen zijn zelfredzaam en kunnen zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven houden;
- De zorg is effectief, dat wil zeggen zo goed mogelijke zorg binnen de beschikbare middelen;
- De klant staat centraal, waar mogelijk en nodig bieden wij maatwerk;
- De jeugd groeit gezond en veilig op zodat zij zich kan ontwikkelen tot maatschappelijk en economisch zelfredzame individuen die mee kunnen doen in de samenleving

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

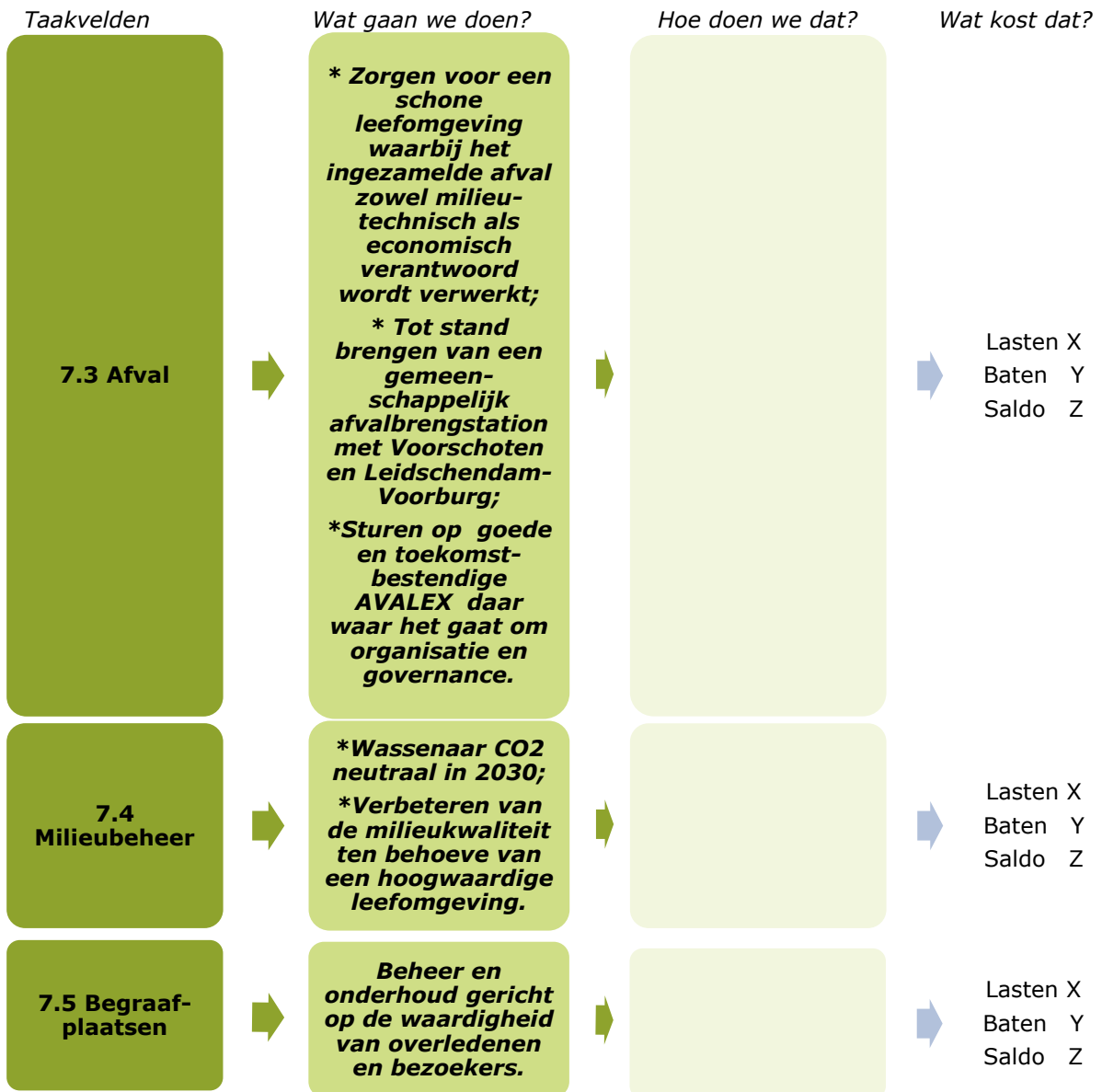
Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Doel "wat willen we bereiken?"

- Een gezonde, groene leefomgeving, behouden en versterken van de authentieke monumentale groene inrichting met onder andere de kenmerkende laanbomen-structuur en cultuurhistorische inrichting met landgoederen;
- Behoud en versterking van de specifieke Wassenaarse cultuurhistorische, natuur- en landschappelijke kwaliteiten;
- Vernieuwen van het afvalbeleid waarbij we streven naar effectieve afvalpreventie, -scheiding, -inzameling en - preventie;
- We willen dat Wassenaar een gezonde leefomgeving is voor onze inwoners en we bevorderen een gezonde leefstijl.
- Het treffen van maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel.

Het college vult deze doelstelling in met de volgende taakvelden:

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening

Doelstelling: "wat willen we bereiken?"

- Betrekken van bewoners bij het aanpassen van bestemmingsplannen, daarbij lopen we vooruit op de nieuwe Omgevingswet;
- Toekomstgerichte bestemmingsplannen met ruimte voor flexibiliteit, duurzaamheid en particulier initiatief;
- Handhaven van het aantrekkelijke woon- en leefklimaat dat Wassenaar nu kent, hiervoor werken we samen met Voorschoten en Leidschendam-Voorburg in het Pact van Duivenvoorde;
- Bouwen zoals dat past binnen het karakter van Wassenaar, met voldoende gevarieerde woningbouw zodat er plaats is voor verschillende doelgroepen.

Het college vult dit doel in met de volgende taakvelden:

Taakvelden

8.3 Wonen en
bouwen

Wat gaan we doen?

*** De beste
woongemeente
van Zuid Holland
blijven, mede ten
behoefte van het
regionale
(internationale)
vestigingsklimaat.
Behouden van de
diversiteit aan
woningtypen en
karakteristieken
van de
verschillende
wijken;**

*** Bij vergunning-
verlening staat de
gebruiker centraal
en niet de regel,
Er zijn heldere
normen waardoor
er geldt
"aanvragen is
toekennen";**

*** In geval van
overtredingen
hanteren we een
strikt
handhavings-
beleid ter
bescherming van
de woon- en
leefomgeving.**

Hoe doen we dat?

Wat kost dat?

Lasten X
Baten Y
Saldo Z